

Regionalt utvecklingsprojekt 2013 - 2015

Slutrapport

Mattias Dristig, projektledare
Landstinget Dalarna
Kultur- och Bildningsförvaltningen

Kontaktuppgifter:

Mattias Dristig

Projektledare, Kultur Hjärta Skola

dristig@hotmail.com

073 905 50 33

SAMMANFATTNING

Kultur Hjärta Skola har varit ett regionalt treparts-projekt mellan Landstinget Dalarna, Riksteatern och Riksteatern Dalarna 2013 - 2015.

Projektet har rört sig i skärningspunkterna mellan Kultur och Skola och har haft barns och ungas rätt till reellt inflytande över kulturområdet som fokus.

Under projekttiden har nio kommuner infört en struktur kring Elevkulturombud (EKO) för att garantera barns och ungas reella inflytande och delaktighet över Kulturområdet i Dalarna. På regional nivå säkras strukturen via Landstinget Dalarna (Kultur- och Bildningsförvaltningen), via intentionsavtal mellan den regionala nivån och kommunerna samt skrivelser i Landstinget Dalarnas Kultur- och Bildningsplan 2016 - 2018. EKO-strukturen blir permanent framöver i Dalarna.

Totalt ca 110 Elevkulturombud (EKO) i åldrarna åk 2 - gymnasiet är utsedda i kommunerna och dessa ges inflytande över det kommunala och regionala kulturutbudet. På kommunal nivå ansvarar utsedda EKO-samordnare över strukturen och på regional nivå ansvarar regional tjänsteman på kultur- och bildningsförvaltningen med stöd av länskulturnätverket Ung Kultur Dalarna (UKD).

Projektet har i samverkan med Dalateatern och de två kommunerna Malung-Sälen och Älvdalen genomfört Dramatik i Grundskolan (DIG) under 2014. Kopplat till arbetet med DIG har en högskolekurs tillsammans med Högskolan Dalarna tagits fram men inte genomförts pga. studenters osäkerhet kring kursens upplägg gällande en distanskurs med obligatoriska träffar på campus.

Två Delaktighetskonferenser, en föreningsmessa och ytterligare kvällsföreläsningar är genomförda under projekttiden. Så även arrangörsutbildningar för barn och unga samt utbildningsinsatser i kulturbegrepp, inflytande och delaktighet.

Mycket av Kultur Hjärta Skolas insatser har skett i samverkan med Dalarnas kommuner, länskulturnätverket UKD, föreningar, studieförbund och Riksteatern Dalarnas teaterföreningar.

Träffar för erfarenhetsutbyte mellan Dalarnas kommuner om barns och ungas rätt till inflytande över kulturområdet är genomförda.

En blogg med goda exempel, från olika delar av landet, på barns och ungas rätt till inflytande och delaktighet har uppdaterats löpande under projekttiden. Ett antal folkbildande filmer om projektet är producerade för vidare spridning. <http://skolscenen-kulturhjärtaskola.riksteatern.se/>

Kultur Hjärta Skola har uppnått en stor medial genomslagkraft, framförallt på regionalt plan via radio och tidningsartiklar, men även nationellt via positiva omnämnanden av SKL och Statens Kulturråd.

Kultur Hjärta Skola har i stort uppnått samtliga projektmål och lagt grunden för ett fortsatt gott arbete när det gäller barns och ungas rätt till delaktighet och inflytande över kulturområdet i Dalarna.

INNEHÅLL

INLEDNING OCH PROJEKTBAKGRUND.....	6
PROJEKTSTRUKTURER.....	8
Exempel på övergripande styrdokument	8
Lgr11 (Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet)	8
Skapande Skola – En första utvärdering Rapport 2013:4” Myndigheten för Kulturanalys	8
Kulturen i Dalarna – En enhet av mångfalter. Dalarnas regionala kulturplan 2013-2015	9
Barnkonventionen	9
Projektets vision, målgrupp, syfte och mål	9
Vision	9
Målgrupp	10
Syfte	10
Övergripande mål	10
Olika perspektiv – en övergripande tanke	11
Riksteaterns perspektiv	11
Riksteatern Dalarnas perspektiv	12
Landstinget Dalarnas perspektiv.....	12
Projektledarens perspektiv	13
Styrgruppen	13
Referensgrupper	13
Projektets fyra ben	15
Skolutvecklingsprojekt	15
Demokratiutvecklingsprojekt	15
Föreningsutvecklingsprojekt	15
Strukturutvecklingsprojekt.....	15
Kultur Hjärta Skola ur ett reellt Delaktighetsperspektiv	16
PROJEKTRESULTAT	18
Redovisning Verksamhetsbudget.....	18
2013.....	18
2014.....	18
2015.....	19
Genomgång av Kultur Hjärta Skola 2013 – 2015	20
2013 Förankringsåret	20
2014 Skol- och implementeringsåret	20
2015 Förenings- och uppsäkringsåret	21
Dramatik i Grundskolan (DIG)	22

DIG Dalarna	23
DIG Dalarna - Utvärdering.....	23
Elevkulturombud (EKO)	26
Regionalt EKO-arbete	27
EKO-utbildning.....	27
EKO-kort	28
Delaktighetskonferens 2013.....	29
Delaktighetskonferens 2014.....	30
Exempel på vuxna kommentarer från den separata utvärderingen:.....	31
Exempel på Elevkulturombudens kommentarer från den separata utvärderingen:	31
Deltagarnas utvärdering - Försök till Sammanfattning	32
Extern kunskapsspridning.....	32
Kommunal- och regional samverkan.....	33
Kvällsföreläsningar Ulla Wiklund/DIG	35
Kurs i samarbete med Högskolan Dalarna	36
Föreningsmässan 2015 och arrangörsutbildning	36
Lärdomar Föreningsmässan	40
Måluppfyllelser	40
Ett ökat inflytande för barn och unga över kulturen	40
En ökad tillgänglighet av kultur för barn och unga	41
En ökad samordning av kultur och kunskap om kultur för barn och unga i Dalarna	41
En ökad spridning av kunskap om barn- och ungdomskultur och ungas inflytande över kulturen lokalt, regionalt och nationellt	42
Stärka föreningar som arbetar med barn och ungas fritidsverksamhet.....	43
KOMMUNALT EKO-ARBETE.....	44
Kommunala exempel på Elevkulturombudsatsningen.....	46
Avesta	46
Hedemora.....	48
Ludvika	50
Borlänge.....	50
Falun + NTI.....	52
Leksand.....	53
Mora.....	54
Orsa.....	55
Älvdalen	56
FRAMTIDEN	58
Den framtida regionala organiseringen - Dalarnas Elevkulturombud (EKO).....	58

Ett gemensamt ansvar men med olika roller	58
Förslag till Årscykel Elevkulturombud (EKO).....	60
Kommunal nyrekrytering och uppstart	60
Regional utbildning, Kulturdagar och EKO-kort.....	60
Träffar med EKO-samordnare	60
Delaktighetskonferens	61
REKOMMENDATIONER.....	62
Till det kommunala arbetet	62
Till det Regionala arbetet	63
Till Riksteaterns framtida arbete	65
VIDARE LÄSTIPS	67

INLEDNING OCH PROJEKTBAKGRUND

Kultur Hjärta Skola har varit ett treårigt projekt som Riksteatern, Riksteatern Dalarna och Landstinget Dalarna har stått bakom. Projektet har varit ett av Riksteaterns flera regionala utvecklingsprojekt och har som sådant kunnat följas löpande via Riksteaterns offentliga webbportal Skolscen där alla övriga regionala projekt i Riksteaterns regi har dokumenterats.

Projektet startade som en del i Riksteaterns ambitioner att medverka som en part i den nya samverkansmodellen samt Landstinget Dalarnas ambitioner att få till en förstärkt organisationsutveckling med fokus på barn och unga. Kultur Hjärta Skola initierades av Ulrika Öhrn (dåvarande Scenkonstkonsulent Landstinget Dalarna), Caroline Smitmanis Smids (dåvarande ordförande för Riksteatern Dalarna) och Veronica Lampa Lönnbro (Riksteatern).

Som i alla trepartsprojekt har de olika projektägarna haft olika ingångar och mål i projektet. När jag (Mattias Dristig) blev anställd som projektledare april 2013 var detta tydligt då projektbeskrivningen fanns i olika versioner varav det var otydligt vilken som var den senaste. Tidigt nämndes även en ansökan till Kulturrådet, som hade fått avslag, rörande vikten av en samordnare till Landstinget Dalarnas länskulturnätverk UKD (Ung Kultur Dalarna).

Då en tydlig projektbeskrivning saknades vid min anställning blev det viktigt att snabbt få till en reviderad projektbeskrivning som godkändes av Styrgruppen. Denna projektbeskrivning reviderades med hjälp av Ulrika Öhrn. Skrivningar om samordning av barn- och ungdomskulturen i Dalarna tolkade jag som redan uppfyllda i och med instiftandet av den nya tjänsten barn- och ungdomsstrateg på Landstinget Dalarna Kultur- och Bildningsförvaltningen.

Projektorganisationen tydliggjordes även i den reviderade projektbeskrivningen när det gäller referensgrupper, styrgrupp och projektledarens roll. Projektets mål gjordes mer utvärderingsbara, en övergripande GANTT-plan baserat på projektets utvärderingsbara projektmål lades till. Dessutom lade jag till tankarna kring Elevkulturombud (EKO) som en metod att uppfylla mycket av projektets övergripande skrivningar om barns och ungas rätt till reellt inflytande över kulturområdet.

I efterhand kan jag konstatera att denna process gick väl snabbt fram och att ytterligare förankring i styrgruppen skulle behövts.

Under 2013 var jag och Ulrika Öhrn projektledare för Kultur Hjärta Skola. Arbetsfördelningen var ca 80 % / 20 %. Detta var en mycket positiv arbetsfördelning vilken innebar att jag även kunde fördjupa mig i Landstinget Dalarnas övriga verksamhet och ta hjälp av Ulrika Öhrns förkunskaper angående projektet.

Även Riksteatern Dalarna genomgick en skakig period med byte av styrelse och scenkonstkonsulent. Landstinget Dalarna hade fått en ny enhetschef (enheten Scen Dans Konst) i form av Anneli Strömberg som blev min övergripande chef.

Ulrika Öhrn fick även en ny tjänst på Landstinget Dalarna som barn- och ungdomsstrateg, och som sådan fick hon en ny chef i form av Malin Lagergren (Landstinget Dalarnas övergripande Kultur- och bildningschef). Nätverket Ung Kultur

Dalarna väntade på en samordnare och trodde länge att jag var denna person, eller Ulrika, eller ingen alls. Rollerna var minst sagt oklara även inom Landstinget Dalarna.

Som ny tillsatt projektledare saknade jag även förförståelsen av projektets olika infallsvinklar och de vändningar projektet tidigare haft i planeringsfasen. Det var alltså viktigt att få till ett gemensamt dokument tidigt, framförallt för att tydliggöra rollfördelning och skapa mandat och arbetsro i projektet. Den processen var aningen smärtsam för samtliga inblandade parter men nödvändigt att reda ut. Projektet hade alltså en skakig startsträcka.

Underlaget för rapporten kommer från utvärderingar och samtal med projektets olika deltagare. Ibland har underlaget varit relativt tunt så mycket av rapporten bygger på mina åsikter och reflektioner. Jag har däremot gjort mitt yttersta för att försöka förhålla mig så objektiv som möjligt. Rapporten har även genomgått en innehållsmässig granskning av styrgruppens medlemmar innan den publicerats.

Landstinget Dalarna har även via Kultur- och Bildningsförvaltningen gett extern part i uppdrag att utvärdera resultaten av samtliga regionala kulturprojekt som har skett under samma period som Kultur Hjärta Skola har varit aktivt. Förhoppningsvis kommer den rapporten fungera som ett komplement till denna slutrapport.

/ Mattias Dristig, Göteborg 151116

Bild: Profilmaterial Kultur Hjärta Skola

PROJEKTSTRUKTURER

EXEMPEL PÅ ÖVERGRIPANDE STYRDOKUMENT

Kultur Hjärta Skola har hämtat mycket av sina övergripande tankar från olika befintliga mål- och styrdokument inom området kultur- och skolpolitik samt området barn och unga. Som exempel kan nämnas Barnkonventionen, Dalarnas regionala kulturplan 2013 - 2015, lgr11, Region Dalarnas ambitioner om Dalarna som bästa ungdomsregion, rapporten: "Myndigheten för Kulturanalys Skapande Skola – En första utvärdering Rapport 2013:4" m fl. Nedan kommer några citat ur dessa olika källor. Se avsnittet VIDARE LÄSTIPS längst bak i denna rapport för mer exakta källhänvisningar.

LGR11 (LÄROPLAN FÖR GRUNDSKOLAN, FÖRSKOLEKLASSEN OCH FRITIDSHEMMET)

"Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt,
- kan använda kunskaper från de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga, humanistiska och estetiska kunskapsområdena för vidare studier, i samhällsliv och vardagsliv,
- kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt,
- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud,"

"Skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas."

SKAPANDE SKOLA – EN FÖRSTA UTVÄRDERING RAPPORT 2013:4" MYNDIGHETEN FÖR KULTURANALYS

"[...] finns behov av att förstärka kopplingen mellan områdena utbildning och kultur, mellan skolvärlden och kulturlivet, på alla nivåer. Ett ömsesidigt lärande om varandras förutsättningar och kompetenser kan ge möjligheter till ökad samverkan i planering och genomförande mellan skolor och kulturinstitutioner, mellan rektorer, lärare och elever och kulturaktörer."

"Elevernas delaktighet i Skapande skola behöver förbättras. Såväl skolpersonal som skolutövare visar i forskargruppens intervjuer prov på bristande förtroende för värdet av elevernas medverkan: den skulle göra processen ineffektiv och elevernas bidrag till projektens innehåll och genomförande uppfattas av de vuxna på förhand som begränsade. Men det finns åtskilliga vittnesmål om betydelsen av elevernas medverkan i lyckade Skapande skola-projekt."

"Forskarna konstaterar att huvudmännens ansökningar innehåller skrivningar och formuleringar som på olika sätt motsvarar kraven om elevernas inflytande i förordningen, men intervjuerna visar att det inte är alla gånger som praktiken lever upp till ansökningarnas retorik. Det finns uppfattningar bland de vuxna, såväl i skolan och bland kulturaktörerna, att det är svårt att finna fram till eleverna, att skapa strukturer för hur inflytandet ska gå till. De vuxna anser att eleverna inte alltid har tillräcklig

vana av planering eller beslutsprocesser. Det kan även vara svårt att rekrytera elever med intresse för kulturfrågor.”

KULTUREN I DALARNA – EN ENHET AV MÅNGFALDER. DALARNAS REGIONALA KULTURPLAN 2013-2015

"Vision [...] I Dalarna har barn och unga inflytande över kulturen."

"Mål

Kultur på barns och ungas villkor

Barn och unga ska ha möjlighet att delta i ett tillgängligt, kvalitativt och brett kulturutbud i hela Dalarna. Samverkan ska ske med Dalarnas kommuner, folkbildningen, föreningsliv, amatörer, professionella kulturskapare och mellan konstgenrer"

"Prioriterade utvecklingsområden

[...] Den tvärsektoriella samordningen inom barn och ungdomskulturen ska utvecklas i samverkan med Dalarnas kommuner, kulturinstitutioner, professionella kulturskapare, föreningsliv, det övriga civila samhället samt Region Dalarna."

"Scenkonst Dalarna (Landstinget Dalarna och Riksteatern)

Barn och unga i hela Dalarna ska få se, uppleva och påverka professionell teater, i skolan och på fritiden. Utveckla pedagogiken inom teaterområdet, särskilt för barn och unga. [...] Samverka med scenkonstfrämjande utbildningar."

BARNKONVENTIONEN

"Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad." (artikel 12)

"Varje barn har rätt till yttrandefrihet, att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter." (artikel 13)

PROJEKTETS VISION, MÅLGRUPP, SYFTE OCH MÅL

Följande texter är tagna ur Kultur Hjärta Skolas reviderade projektbeskrivning 140130.

VISION

Bra och viktig kultur ska finnas tillgänglig för alla barn och unga. Oavsett uppväxtvillkor ska alla barn och unga få kulturella upplevelser som vidgar deras vyer, ger perspektiv och förståelse för världen de lever i och som möjliggör för dem att påverka och förändra sina och andras levnadsvillkor. De ska inspireras till och ges möjligheter att uttrycka sina tankar genom kultur och konst och utveckla sitt eget skapande. Kulturen ska vara en naturlig del av barn och ungas vardag och lärande i förskolan, skolan och fritiden.

Dalarna ska arbeta för att bli en spjutspets nationellt vad gäller barn och ungas inflytande över kulturen. Barns och ungas åsikter, idéer och kreativitet ska genomsyra det dagliga arbetet i kulturverksamheter för barn och unga i länet utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Barn och unga ska ha ett reellt inflytande över de kulturfrågor som rör dem.

MÅLGRUPP

Målgruppen för projektet är barn och unga och vuxna som arbetar med kultur i skolan, exempelvis skolledare, pedagoger, kultursamordnare, kulturarrangörer och kulturaktörer i Dalarna. Vi riktar oss särskilt mot förskola och skola eftersom det är den enda demokratiska vägen att nå alla barn och unga. Skolans läroplan omfattar också ett kulturuppdrag, där kulturen utgör ett verktyg för lärande.

Projektet har även pågående inflytandeprojekt, verksamheter och övriga kultursatsningar med Dalarnas barn och ungdomsområde som målgrupp.

Definitionen av barn och unga följer den åldersindelningen som den nationella barn- och ungdomspolitikerna har. Där räknas de mellan 0-18 år som barn. Med ungdomar menas alla mellan 13-25 år.

Dalarnas län är till ytan Sveriges 4:e största län och består av 15 kommuner. I länet bor omkring 78 500 barn och ungdomar mellan 0-25 år.

SYFTE

Projektet syftar till att:

- utveckla metoder för att öka barn och ungas inflytande över och deltagande i kulturen i Dalarnas län
- stärka förutsättningarna för barn- och ungdomskulturen genom samordning av och kunskap om barn- och ungdomskultur i Dalarnas län
- stärka Landstinget Dalarnas och Riksteatern Dalarnas arbete med kultur för, av och med barn och unga
- utveckla metoder som kan stärka tillgängligheten av kultur för och av barn och unga i hela länet oavsett var man bor, kön, funktionsförutsättning, social och etnisk bakgrund.
- tillvarata erfarenheter och sprida kunskap om barn och ungdomskultur och barn och ungas inflytande över kulturen lokalt, regionalt och nationellt.

ÖVERGRIPANDE MÅL

Projektet är ett lärandeprojekt, dvs. att metoder kommer testas och utvärderas löpande och projektet kan under arbetet ta nya vägar beroende på de erfarenheter som görs. Projektet har haft följande övergripande mål under 2013 - 2015:

Ett ökat inflytande för barn och unga över kulturen

- Skapandet av EKO-struktur i minst fem kommuner under projekttiden
- Minst 10 deltagande elevråd/skolor, 10 kommunala Elevkulturombud, 5 regionala Elevkulturombud
- Genomföra utbildning av inflytandeprocessledare som kommer leda ett antal processer i kommuner som medverkar i projektet

En ökad tillgänglighet av kultur för barn och unga

- Skapandet av EKO-struktur som sträcker sig från klassrummen upp till nationell nivå
- *En ökad samordning av kultur och kunskap om kultur för barn och unga i Dalarna*

- Finnas med i nätverket Ung Kultur Dalarna
- Skapandet av referensgrupper i samband med EKO-arbetet. Genomföra ett antal träffar
- Skapandet av en högskoleutbildning/kurs där DIG är en bärande komponent

En ökad spridning av kunskap om barn- och ungdomskultur och ungas inflytande över kulturen lokalt, regionalt och nationellt

- Genomföra minst tre Deltagarkonferenser under projekttiden
- Skapandet av en högskoleutbildning/kurs
- Blogg via Skolscenen som förutom projektuppdatering även innehåller kunskap i form av forskningsrapporter, utvärderingar osv
- Kartläggningen av Dalarnas kulturliv görs med intervjuer av representanter från nätverket Ung Kultur Dalarna.
- Utbildning av regionala Elevkulturombud
- Säkra finansiering för en fortsättning av EKO-strukturen efter projekttidens slut
- Undersöka möjligheter hur DIG, Ung Filosofi i Skolan och andra Skolutvecklingsprojekt i Riksteaterns regi kan implementeras i länet

Stärka föreningar som arbetar med barn och ungas fritidsverksamhet

- Finnas med i nätverk och undersöka föreningars och Riksteatern Dalarnas behov av utveckling och stöd när det gäller barn- och ungas delaktighet över kulturområdet
- Undersöka hur projektets olika metoder (EKO, Inflytandeprocessen, DIG, Scenråd etc) kan komma föreningslivet och Riksteatern Dalarna till del

OLIKA PERSPEKTIV – EN ÖVERGRIPANDE TANKE

Projektägarnas olika perspektiv bör nämnas tidigt i denna rapport. Den övergripande tanken med projektet har kunnat sammanfattas med meningarna som återfinns i den reviderade projektbeskrivningen:

”Barn och unga ska kunna vara med och styra, tycka och tänka ut hur kulturlivet ska se ut i Dalarna. I projektet jobbar vi med att skapa nya strukturer för inflytande för barn och unga över kulturområdet i hela länet. Vi testar metoder för att hitta fungerande arbetssätt där unga ges reellt inflytande att styra sitt kulturutbud och eget skapande. Vi vill samtidigt utveckla och stärka det arbete som redan pågår inom skola och lärarutbildning.”

Projektets tagline *”Kultur Hjärta Skola: barn- och ungdomsinflytande över kulturen”* tydliggjorde snabbt Kultur Hjärta Skola som ett projekt där barns och ungas inflytande ska sättas i fokus. Ur projektbeskrivningen hämtas även följande skrivningar som har varit vägledande i projektledarens arbete att balansera de olika projektägarnas perspektiv:

RIKSTEATERNS PERSPEKTIV

För Riksteatern kan projektet uppfylla mål i Riksteaterns övergripande barn- och unga strategi på följande punkter:

- Stärka regionala samverkansmodeller och samarbeten mellan olika regioner för att lyfta kulturens särställning för demokratiutveckling ur ett barnperspektiv
- Utveckla processer, metoder och redskap som utvecklar barn och ungas kunskap om, intresse för och makt att bemöta demokratins utmaningar och förutsättningar, med scenkonst som medel
- Initiera och utveckla projekt som fungerar som brobyggare mellan professionella och amatörer, utövare, arrangörer och producenter
- Stödja och formalisera samarbeten och dialog mellan kulturinstitutioner och aktörer, civilsamhället, skola och akademiska lärosäten
- Initiera nya och vidareutveckla pågående samarbeten med relevanta aktörer inom och utanför kultursektorn – fokus ska läggas på de ideella krafterna inom Riksteatern och samarbeten med civilsammanshallsaktörer som aktivt arbetar med att stärka barn och ungas inflytande och delaktighet
- Stimulera och stödja ungas initiativ som kreatörer och utvecklare i syfte att vidga kulturbegreppet och vitalisera arrangörskap i hela landet

RIKSTEATERN DALARNAS PERSPEKTIV

För Riksteatern Dalarna innebär projektet ökade möjligheter att:

- öka barn och ungas demokratiska inflytande inom folkrörelsen – lokalt och regionalt
- öka deltagandet inom kulturlivet med fokus på scenkonstområdet
- skapa förutsättningar för kunskapsväxling och vitalisering av arrangörsnätet
- stärka folkrörelsens arbete för att nå en yngre målgrupp
- nå nya målgrupper och öka medlemsantalen
- ta fram modeller för barn och ungas inflytande och delaktighet i kulturen
- ta fram modeller för att stärka elevinflytande och stödja länets kommuner i Skapande Skola-projekt
- skapa förutsättningar för att utvecklas till ett Kunskapscentrum för förskola och skola
- skapa förutsättningar för en breddad finansiering
- skapa kompetensöverföring och forskning i samarbete med folkhögskolor och Högskolan
- medverka till stärkt kunskapsutveckling och forskning för barn och ungas inflytande, estetiska läroprocesser och kreativt entreprenörskap
- identifiera behov av utveckling och förnyelse inom scenkonst och kulturområdet

LANDSTINGET DALARNAS PERSPEKTIV

För Landstinget Dalarna innebär projektet:

- en regional utveckling inom kulturområdet
- en förstärkt organisationsutveckling med fokus på barn och unga

- en medveten och utökad samverkan med regionala aktörer inom samverkansmodellen möjligheter till kvalificerad forskning inom kulturområdet
- en plattform för nationellt och regionalt kunskapsutbyte
- en förstärkt kunskapsöverföring till länets kommuner
- utveckling av för länet nya och effektivare bidragsformer

PROJEKTLEDARENS PERSPEKTIV

Då projektledaren har varit formellt anställd av Landstinget Dalarna har en naturlig fokusskiftning skett till Landstingets favör i projektet. Å andra sidan skulle projektets samtal med kommunerna varit svårare om projektet skulle letts av någon som varit anställd på Riksteatern eller Riksteatern Dalarna. Att som ideell förening skapa samverkan med självstyrande kommuner och deras skolor skulle till exempel varit praktiskt taget omöjligt. Anställningen via Landstinget Dalarna har även gjort att projektresultaten lever vidare inom länet och inte har kunnat avfärdas som rena "projekt-tomteblöss".

Det är även viktigt att nämna att projektet ofta har talar om reellt inflytande. Reellt inflytande innebär att barn och unga ges de nycklar, strukturer och möjligheter att så kan ske. Det innebär också, rent krasst, att vuxna får släppa lite på sin makt. I det sammanhanget kan en prata om att bryta den så kallade Åldersmaktsordningen. (Se skriften "Barn och ungas politiska villkor", projektet Ung och Dum, Rädda Barnen m.fl.)

Barns och ungas rätt till **reellt** inflytande över kulturområdet har hela tiden varit självklart för mig i allt arbete.

STYRGRUPPEN

I den första styrgruppen (2013) var följande representerade från projektägarna: Isak Benyamine (Riksteatern), Anneli Strömberg (Landstinget Dalarna) och Droppen Sundberg (Riksteatern Dalarna). Projektledare var Mattias Dristig och Ulrika Öhrn.

I samband med att Ulrika Öhrns roll som barn- och ungdomsstrateg tydliggjordes övertog Ulrika Annelis plats i Styrgruppen och Mattias blev ensam projektledare på heltid (2014 - 2015). Under 2014 lämnade även Droppen Sundberg platsen i styrgruppen till förmån för Gun-Britt Hurtig (Riksteatern Dalarna). Isak Benyamine (Riksteatern) har suttit med i Styrgruppen hela projektperioden.

Projektledare rapporterade till Styrgruppen. Utöver det skedde en löpande rapportering till Riksteatern via månadsvisa rapporter (MVR). Dessa skickades även löpande till resten av Styrgruppen.

REFERENSGRUPPER

För att förankra projektet i kommunerna skapade projektledaren tidigt en referensgrupp som handplockades från Dalarnas kommuner. Det var viktigt att dessa, i ett inledande skede, representerade Dalarnas kulturadministration och såg positivt på barns och ungas inflytande över kulturutbudet i länet. Några av representanterna fick sin plats i referensgruppen pga uttalanden om vikten av barns och ungas delaktighet i remissvaren till Landstinget Dalarnas Kulturplan 2013 – 2015. Den första referensgruppens medlemmar var:

Harry Lehto (Chef, Hedemora Kulturskola), Anneli Strömberg (Enhetschef Scen Dans Konst, Landstinget Dalarna), Mikael Forslin (Regionchef Nord, Sveriges Elevkårer). Gun-Britt Hurtig (Kulturpedagog, Älvdalen), Maja Wahlner (Dramapedagog, Leksand). Marie Folkesson (Kulturchef, Leksand), Ylva Sellin Isaksson (Kulturutvecklare, Malung-Sälen), Eva Ersbacken (Kultursekreterare, Hedemora), Margareta Gåfväls (Verksamhetsansvarig Kulturcentrum Asken, Borlänge), Kenneth Linder (Enhetschef Verket, Avesta), Caroline Smitmanis Smids (Kulturchef, Mora), Ulrika Öhrn (Barn- och Ungdomsstrateg, Landstinget Dalarna) och Mattias Dristig (Projektledare, Kultur Hjärta Skola).

Bild: Delar av Kultur Hjärta Skolas första referensgrupp 2013

Efter projektets första Delaktighetskonferens (21 nov 2013) omformades referensgruppen till att endast innehålla medlemmar från de kommuner som hade infört eller var på väg att införa Elevkulturombud (EKO). Referensgruppen var relativt flytande men bestod i det stora hela av kommunernas EKO-samordnare. UKD hade även en återkommande inbjudan till dessa träffar för att förankra satsningen mer regionalt.

PROJEKTETS FYRA BEN

I arbetet med Kultur Hjärta Skola har det blivit tydligt att projektet har stått på fyra olika ben. I projektledarens kommunikation med olika målgrupper har tyngdpunkten vilat på något av följande när Kultur Hjärta Skola har beskrivits som projekt. Allt för att nå ett så bra resultat som möjligt.

Kultur Hjärta Skola har varit ett:

- Skolutvecklingsprojekt
- Demokratiutvecklingsprojekt
- Föreningsutvecklingsprojekt
- Strukturutvecklingsprojekt

SKOLUTVECKLINGSPROJEKT

Det har varit viktigt att få till ett möte mellan kultur och skola. Kopplingarna till lgr11 och estetiska läroprocesser har varit tydliga i projektet. Dramatik i Grundskolans (DIG) kopplingar till läroplanen, att samverka med Högskolan Dalarna om en distanskurs, skrivningar kring Skapande Skola och inflytande, föreläsningar på delaktighetskonferenser osv har varit exempel på detta. Representanter från Skolan har framförallt uppskattat denna aspekt av projektet.

DEMOKRATIUTVECKLINGSPROJEKT

Barns och ungas rätt till delaktighet och inflytande är odiskutabelt ur ett demokratiskt perspektiv. Här finns en uppsjö av skrivelser att luta sig emot, allt från Barnkonventionen, den nationella barn- och ungdomspolitiken, Landstinget Dalarnas regionala Kulturplan 2013 – 2015, lokala kulturplaner samt Region Dalarnas avsikt om att vara bästa ungdomsregion. Även Harts delaktighetstrappa och tankarna kring Åldersmaktsordningen har tjänat som stor inspiration. Kommunerna och Landstinget Dalarna har uppskattat denna aspekt av projektet.

FÖRENINGsutvecklingsprojekt

Framförallt under projektets sista år har denna aspekt lyfts ytterligare. I grund och botten handlar mycket om föreningarnas framtida överlevnad om nyrekrytering av unga. Det är projektledarens övertygelse att föreningarna aktivt måste möta målgruppen barn och unga för att själva inte stagnera. I dagens snabba samhällsklimat bör nog inte detta möte ske enbart på föreningarnas villkor.

STRUKTURUTVECKLINGSPROJEKT

Arbetet med att skapa en övergripande struktur kring barns och ungas inflytande över kulturområdet har varit ytterst viktigt under projektets gång. Strukturen kring Elevkulturombud (EKO) garanterar att såväl kommuner som Landstinget Dalarnas verksamheter kan uppnå mycket av skrivelserna i den regionala Kulturplanen 2013 – 2015. För Riksteatern Dalarnas del så kan strukturen innebära en injektion av unga kulturintresserade som på sikt kan bli framtidens teaterarrangörer.

Genom att få EKO-strukturen inskriven i Landstinget Dalarnas Kultur- och Bildningsplan 2016 – 2018, via Intentionsdokument med kommunerna och en uttalad plan kring EKO som permanent verksamhet, så säkras strukturen inför framtiden.

Samverkan med UKD och Riksteatern Dalarna har varit nödvändigt för att säkra strukturen regionalt.

Projektet har förankrats lokalt, regionalt och nationellt. Detta genom den uppbyggda kommunala- och regionala EKO-strukturen men också via intentionsavtal som är påskrivna av regionala och kommunala parter, via länskulturnätverket UKD, via strategiska delaktighetskonferenser, via utsedda EKO-samordnare, via kommunala implementeringsplaner, via kommunala träffar, via ett nära samarbete med Riksteatern Dalarna, via föreningar och studieförbund, via utåtriktad media insatser, via aktiv omvärldsbevakning kopplat till hemsidan, via omnämnande i den nya regionala kultur- och bildningsplanen 2016 - 2018, via omnämningar av SKL och via Kulturrådet m m.

KULTUR HJÄRTA SKOLA UR ETT REELLT DELAKTIGHETSPERSPEKTIV

Harts Delaktighetsstegen samt Shiers utveckling av densamma har varit viktigt i projektet. Läs gärna mer om Roger Harts viktiga Delaktighetstrappa och Harry Shiers arbete med att koppla denna till Barnkonventionen. Skriften "Vägar till delaktighet: Öppningar, möjligheter och skyldigheter" hittas i avsnittet "Vidare Lästips" samt finns på Kultur Hjärta Skolas projektblogg.

Angående projektets intentioner att garantera barn och unga i Dalarna reellt inflytande över kulturområdet så kan det ses som en sanning med modifikation. Mycket av projektets arbete har absolut rört sig kring Harts högre steg (4 – 6) i Delaktighetsstegen men ytterst sällan på de två högsta nivåerna (7 – 8). Här finns utrymme för utveckling framöver.

Barn och unga har i projektet varit inbjudna av de vuxna som har försökt garantera det reella inflytandet. För att inflytandet däremot ska bli reellt krävs att barn och unga själva bjuder in vuxna till en verksamhet som de själva styr och råvar över. De stegen kan säkert tas i framtiden då barn och unga i Dalarna får söka egna projektmedel och styra över egna projekt med frivilligt stöd av vuxna.

Under 2013 var inte barn och unga med alls i projektet. Detta var en medveten strategi för att säkra de kommunala samtalsvägarna och skapa en struktur som möjliggjorde framtida inflytande för barn och unga i kommunerna. Kritiker kan säga att det i praktiken innebär att barn och unga inte har fått möjlighet att komma med input i bygget av själva EKO-strukturen. Det må så vara, men det vore nog att använda barn och unga "som dekoration" (steg 2). Att sätta barn och unga i ett tidigt sammanhang innan ens vuxna i kommunerna förstått grundläggande tankar om barns och ungas rätt till reellt inflytande vore antagligen kontraproduktivt. När det gäller Harry Shiers modell "Pathways to Participation – Barns och ungas väg till delaktighet" har projektet nått upp till den högsta nivån (5) där strukturen även garanteras via policydokument.

I allt projektarbete har vuxna deltagare aktivt uppmanats att "stå tillbaka" i mötet med de barn och unga som har medverkat. Detta för att försäkra sig om att barns och ungas åsikter skulle tas tillvara. Ett Elevkulturombud (EKO) i Avesta kläckte den ypperliga idén att forma ett V-tecken i luften på samlingar när vuxna talade Vuxenspråk eller tog för mycket plats i det gemensamma samtalet. Denna metod användes i arbetet med Föreningsmässan där barn och unga för första gången sågs som helt jämlika i arbetet.

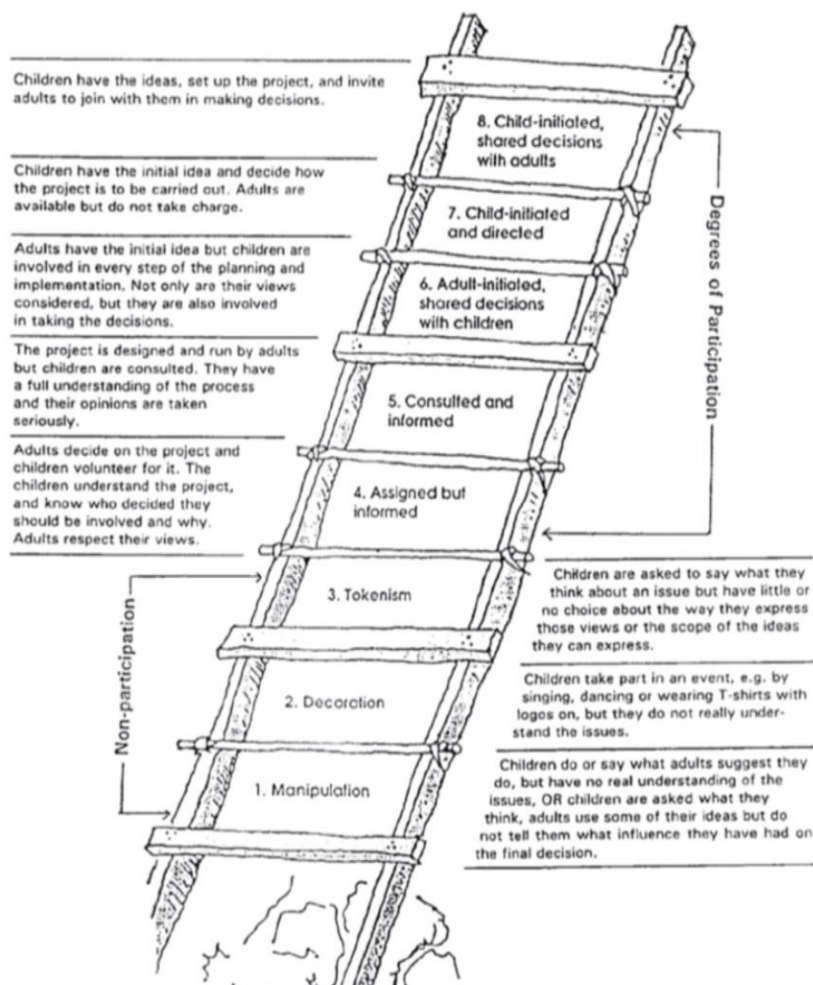

Figure 1: The ladder of participation. (Taken from 'The right to play and children's participation' by Roger Hart, in The Article 31 Action Pack, published by PLAY·TRAIN, 1995).

Bild ur skriften: "Vägar till delaktighet: Öppningar, möjligheter och skyldigheter", se VIDARE LÄSTIPS

PROJEKTRESULTAT

REDOVISNING VERKSAMHETSBUDGET

Kommunerna har stått för resor i samband med regionala träffar när det gäller deras utsedda Elevkulturombud (EKO) och kommunala tjänstemän. Projektet har alltid garanterat att förtäring i samband med träffar har varit kostnadsfritt för kommunerna, samt garanterat att inga anmälningsavgifter eller liknande har debiterats i samband med projektets utbildningsinsatser. Dessa siffror faller utanför denna rapport.

Personalkostnader är inte heller medräknade i denna uppräknning.

2013

Intäkter	
Landstingsbidrag	33 542
Övriga bidrag	144 070
Riksteatern	260 000
Totala intäkter:	437 612
Kostnader	
Delaktighetskonferensen 2013	61 776
Övrigt	5 992
Totala verksamhetskostnader:	67 768

2014

Intäkter	
Landstingsbidrag	599 000
Riksteatern	195 000
Musikteaterprojektet	3 000
Totala intäkter:	797 000
Kostnader	
Dramatik i Grundskolan (DIG Dalarna)	50 000
Utbildning av EKO	8 424
UKD (Stärka nätverket med externa insatser)	22 379
Kvällsföreläsningar Ulla Wiklund / DIG	33 181
Delaktighetskonferensen 2014	56 203
Löpande verksamhetskostnader	19 410
Info och trycksaker	30 460
Övrigt	1 060
Totala verksamhetskostnader:	221 117

2015

Intäkter	
Landstingsbidrag	260 000
Riksteatern	250 000
Övriga bidrag	130 328
Statsbidrag	32 019
Totala intäkter:	672 347
Kostnader	
Löpande verksamhetskostnader	19 112
Föreningsmässa 2015	55 705
Info- och tryckkostnader	20 184
Utbildning EKO (studieförbund/arrangörskap)	6 670
Utbildning EKO (regionala Kulturdagar)	10 731
Info- och tryckkostnader	2 923
Extern projektrapport	20 000
Totala verksamhetskostnader:	135 325

GENOMGÅNG AV KULTUR HJÄRTA SKOLA 2013 – 2015

Inför projektstart skapades en aktivitetsplan/GANTT-Schema som, i stort sett, har följts under projekttiden. Denna återfinns som bilaga. Nedan följer en genomgång av insatser som skett under de tre åren.

2013 FÖRANKRINGSÅRET

Mattias Dristig (ca 80 %) och Ulrika Öhrn (ca 20 %) var projektledare. Året handlade mycket om att få till en stabil projektbeskrivning, skapa en acceptans kring projektet och lägga en övergripande aktivitetsplan för åren 2013 – 2015. En referensgrupp bildades som hade ett antal träffar.

De första stegen togs för att skapa en kurs på 7.5 p i samarbete med Högskolan Dalarna. Framförallt Isak Benyamine höll i denna process och ett antal möten med högskolan skedde där en kurs med DIG som komponent diskuterades.

Ulrika Öhrn intervjuade personer som satt med i UKD. Delrapporten blev klar i början av 2014 och låg till grund till UKD:s omformande under 2014 – 2015.

Ulrika Öhrn och Camilla Nyman gick även kurser i processledning via Riksteaterns Inflytandeprojektet för att kunna hålla workshops om barns och ungas delaktighet i länet.

Mattias Dristig höll dragningar om projektet för kommuner som bjöd in till samtal samt medverkade i kommunala och regionala nätverk för att förankra projektets grundtankar om reellt inflytande för barn och unga över kulturområdet.

Delaktighetskonferensen 2013 gick av stapeln 21 november. Syftet med konferensen var att samla så många tjänstemän från kommunerna i samma rum för att ge goda exempel på barns och ungas delaktighet, skapa en första plattform där Kultur och Skola kunde mötas, visa på Kultur Hjärta Skolas framtida riktning, förbereda för implementering av strukturen kring Elevkulturombud samt lyfta lgr11s skrivningar om estetiska läroprocesser.

2014 SKOL- OCH IMPLEMENTERINGSÅRET

Under 2014 var Mattias Dristig ensam projektledare på heltid. Ulrika Öhrn ersatte Anneli Strömberg som representant för Landstinget Dalarna i Styrgruppen. Året handlade mycket om att implementera Elevkulturombud (EKO) i Dalarnas femton kommuner. De kommuner som hade varit tydliga på Delaktighetskonferensen 2013 med att vilja införa Elevkulturombud fick nu besök av Mattias och handlingsplaner upprättades lokalt för att underlätta införandet på kommunal nivå. Året innebar ett aktivt resande i Dalarnas kommuner och åtskilliga träffar med kommunala representanter med syfte att få till stånd det kommunala arbetet med EKO.

Den tidiga referensgruppen ombildas till att bara innehålla personer från kommunerna som planerar införa EKO. Detta för att kommunerna ska kunna hämta inspiration från varandras kommunala processer. UKD har en stående inbjudan till dessa träffar som ett led i det regionala förankringsarbetet.

Efter önskemål från deltagarna på Delaktighetskonferensen 2013 bjuds Ulla Wiklund in och håller två kvällsföreläsningar om Estetiska Läroprocesser och Lgr11 (5/5 på

Maserskolan i Borlänge och 6/5 på Moraparken i Mora). Även Dalateaterns arbete med DIG uppmärksammas vid dessa båda tillfällen och Frida Ekholm och elever från Västra skolan i Falun samt Patrik Pettersson från Dalateatern medverkar. Föreläsningen i Mora filmas och ligger på projektbloggen. Till båda kvällsföreläsningarna kommer ca 130 pedagoger, skolpersonal och lärare från kommunerna. Kvällsföreläsningarna genomförs i samarbete med Borlänge kommun och Mora kommun.

DIG ges en fortsättning i Dalarna och 50 000 kr avsätts ur Kultur Hjärta Skolas budget för ett delprojekt (DIG Dalarna) som Dalateatern blir huvudansvariga för. Malin Byman från Dalateatern blir projektledare för DIG Dalarna som går av stapeln i kommunerna Älvdalen och Malung-Sälen. En styrgrupp för DIG Dalarna bildas som består av: Lena Kjellander, Malin Byman, Lisa Hugosson (Dalateatern), Mattias Dristig (Kultur Hjärta Skola) och Ulrika Öhrn (Landstinget Dalarna).

Högskolekursen "Dramatik från text till utforskande process" på 7.5 hp planerar få sin kursstart under våren. Målgruppen för kursen är bland annat de personer som arbetar med DIG ute i landet samt även intresserade personer från Dalarna. På grund av tekniskt anmälningsstrul på Högskolan Dalarna och för få anmälda deltagare kan inte kursen genomföras under 2014 utan skjuts upp till 2015.

Borlänge kommun blir först ut med att införa EKO. Under året tillkommer också Avesta, Hedemora, Falun, Mora och Älvdalen. Under 2014 har Dalarna ca 60 utsedda EKO.

En EKO-utbildning arrangeras tillsammans med Dalarnas museum. Denna planeras och genomförs av Annacari Jadling-Ohlsson (Museipedagog, Dalarnas Museum), Ulrika Öhrn (Barn- och Ungdomsstrateg, Landstinget Dalarna Kultur och Bildningsförvaltningen), Camilla Nyman (Konsulent Barn och Unga, Enheten Scen Dans Konst, kultur- och bildningsförvaltningen) och Mattias Dristig (Projektledare Kultur Hjärta Skola). 39 nya Elevkulturombud och dess EKO-samordnare utbildas i olika kulturbegrepp, hur kulturområdet är organiserat på olika nivåer i Sverige, exempel på metoder för inflytande osv.

Under året tas två EKO-kort fram i samarbete med UKD och Riksteatern Dalarnas teaterföreningar. Korten är personliga och ger fria inträden på olika kulturinstitutioner i länet samt fribiljetter till olika teaterföreställningar som Riksteatern Dalarna arrangerar. Korten delas ut till alla Elevkulturombud för att underlätta i deras arbete som kulturambassadörer i länet.

Delaktighetskonferensen på restaurang Liljan i Borlänge arrangeras och går av stapeln 19 november. Hälften av de 90 deltagarna är elevkulturombud och konferensen syftar bland annat till att barn och unga ska vara på samma konferens som vuxna som likvärdiga parter. Tua Stenström från Statens Kulturråd nämner från scen att det är första gången hon är med på en liknande konferens där hälften av deltagarna är barn och unga.

2015 FÖRENINGSG- OCH UPPSÄKRINGSÅRET

Under 2015 var tanken att knyta Riksteatern Dalarnas teaterföreningar närmare EKO-strukturen samt säkra hela strukturen i kommunerna och landstinget.

Orsa och Leksand införde EKO under året. Ludvika tog det formella beslutet att införa EKO men hann inte utse några elever innan projektet avslutades. Studenter från det

tekniska NTI-Gymnasiet uppsökte projektet och ville utses till EKO. När året var slut så uppgick antal EKO i Dalarna till ca 110 barn och unga.

De elevkulturombud som visade ett intresse att bli unga arrangörer genomgick under året två utbildningar (en i Älvdalen för de norra kommunerna Älvdalen, Mora, Orsa och Leksand samt en i Borlänge för de södra kommunerna Avesta, Hedemora, Borlänge och Falun) tillsammans med inbjudna studieförbund och Riksteatern Dalarna. Med på träffarna var även representanter från fritidsförvaltningarna i kommunerna.

Arbetet med Föreningsmässan innebar ett antal planeringsträffar där de unga arrangörerna fick vara med och skapa hela arrangemanget ”från ax till limpa”. Riksteatern Dalarna knöts av naturliga skäl nära planeringsarbetet och Nina Olsson (Scenkonsulent, Landstinget Dalarna) blev Mattias parhäst under året. Föreningsmässan ersatte Landstinget Dalarnas Folkrörelseforum 2015 och innebar att verksamheter och föreningar som får stöd från Landstinget Dalarna bjöds in till mässan. Även föreningar som fått stöd via Landstingets Handikappskonsulent (Kerstin Nilsson) bjöds in.

Högskolekursen ”Dramatik från text till utforskande process” på 7.5 hp planerade sin nystart men fick tyvärr läggas ner innan kursstart, mycket beroende på att upplägget innebär fysiska träffar i Dalarna på Campus och studenterna efterfrågade en ren distanskurs.

Nytt EKO-kort togs fram i samarbete med UKD och Riksteatern Dalarnas teaterföreningar. Korten var personliga och gav fria inträden på olika kulturinstitutioner i länet samt fribiljetter till olika teaterföreställningar som Riksteatern Dalarna arrangerar. Korten delades ut till alla Elevkulturombud för att underlätta i deras arbete som kulturambassadörer i länet.

Strukturen kring EKO skrivs in i Dalarnas kommande Kultur- och Bildningsplan som Landstinget Dalarnas struktur för att garantera barns och ungas inflytande över kulturområdet. Satsningen säkras ytterligare via Intentionsdokument med de kommuner som så önskar. Intentionsdokumenten skrivs under av Malin Lagergren (Kultur- och Bildningsförvaltningens högsta chef) samt Mursal Isa (Kultur- och Bildningsnämndens ordförande). Beslut togs även kring vilka tjänstemän som ska garantera EKO-strukturens fortsättning på landstingsnivå.

DRAMATIK I GRUNDSKOLAN (DIG)

Dramatik i Grundskolan (DIG) är en av Riksteaterns satsningar för att ge elever verktyg för läsning, reflektion och analys av texter skrivna för scen. Kunskaperna som utvecklas via DIG blir ett sätt för elever att komma nära texter och ger en möjlighet att utveckla ett språk kring nyskriven dramatik.

Målet med DIG är att ge medverkande elever möjlighet att delta i de Scenråd som Riksteatern etablerade redan hösten 2009. Idag finns Scenråd i Sörmland, Halland, Skellefteå och Dalarna. Scenråd består dels av elever som har deltagit i DIG, dels av professionella teaterarbetare samt konstnärlig ledning. Här förs text- och idédiskussioner om potentiella produktioner på länsteatrarna. Målgruppen för DIG och dess Scenråd är elever och pedagogisk personal i grundskolan.

Under läsåret 2014/2015 genomfördes DIG i Skellefteå, Hällefors, Malung, Älvdalen och Oskarshamn.

DIG syftar alltså till ökad läslust och läsförståelse för elever i grundskolan samt ökad förståelse för dramatiskt skriven text. Dramatik läses och praktiskt arbete med texter sker utifrån fyra grundbegrepp:

- Karaktär
- Status
- Vändpunkt
- Undertext

DIG DALARNA

I samarbete med Dalateatern och de två kommunerna Älvdalen och Malung-Sälen har Kultur Hjärta Skola drivit delprojektet Dramatik i Grundskolan (DIG) i Dalarna under 2014 – 2015. Projektledare för DIG Dalarna har varit Dalateaterns dramapedagog Malin Byman. En Styrgrupp skapades för DIG Dalarna innan projektstart med representanter från Dalateatern, Kultur Hjärta Skola och Landstinget Dalarna. Kommunernas representanter fanns med i ett tidigt skede av planeringen av DIG Dalarna.

Ett uppdragsavtal mellan Dalateatern och Landstinget Dalarna upprättades. Uppdragsavtalet godkändes av Kultur Hjärta Skolas styrgrupp och innehöll projektbudget och tidsplan för DIG Dalarna samt reglerade Dalateaterns ansvar och skyldigheter i projektet. Projektledare för DIG Dalarna blev Dalateaterns Dramapedagog Malin Byman.

Arbetet med DIG Dalarna har tidigare utvärderats separat av Malin Byman. Mycket av nedanstående utvärderingstext hämtas från hennes utvärderingar.

DIG DALARNA - UTVÄRDERING

Under vårterminen 2015 träffades Dalateaterns DIG-team som bestod av Malin Byman (Dramapedagog), Mala Kyndel (skådespelare) och Hugo Emretsson (skådespelare) DIG-klasserna och dess pedagoger från Malung och Älvdalen vid sex tillfällen.

Pedagoger och elever från Centralskolan i Malung (åk 7) och Rot skola i Älvdalen (åk 6) fick välja mellan fem manus som klasserna skulle arbeta med: "Den där Jenny" (av Eva Wikander), "Pojkarna" (av Ninna Tersman), "Hyenor" (av Ander Duus), "Kyla" (av Lars Norén) samt "Om flickor kunde döda" av Åsa Lindholm. Åk 6 på Rot skola valde pjäsen "Den där Jenny" och åk 7 i Malung valde pjäsen "Pojkarna".

DIG-klasserna genomförde argumentationsworkshop, reading och sedan utvärdering. Under argumentationsworkshopen, delades klasserna upp i smågrupper. Varje grupp blev tilldelad varsin pjäs (de pjäser som de läst). De skulle sedan skapa en bild tillsammans med hjälp av silkespapper och tapetklistor om pjäsen. Under argumentationsfasen diskuterades pjäsen och dess innehåll, men även vad som var den största vändpunkten, vilken känsla den hade, några specifika händelser som sker i pjäsen, ens egna tankar om pjäsen osv. Ledarna från Dalateatern satt med i varsin grupp och antecknade vad som sades.

Utvärderingen bestod av att varje grupp fick svara på följande frågor:

- Vad handlar pjäsen om? (tematik, ämnen)
- Vad är det bästa med denna pjäs?
- Det sämsta?
- För vilka ska den här pjäsen spelas? (målgrupp)
- Vilka skådespelare tycker ni skall vara med?
- Soundtrack?
- Varför ska vi välja den här pjäsen?

Även om de inte tyckte att denna pjäs var den bästa så skulle de ändå försöka hitta svar på frågorna för att sedan sälja in den till en tänkt jury. Juryn bestod av två frågvisa typer (två ledare från Dalateatern) från det tänkta företaget *Got Talent* som var där för att hitta en pjäs att sätta upp på sin teater. Efter jurymötet, hade grupperna en röstning. Alla fick sitta för sig själva och skriva på en lapp vilken pjäs de vill göra en Reading på och även varför. På så sätt valdes pjäserna "Den där Jenny" och "Pojkarna".

Om Readingen i Älvdalen:

"I Älvdalen fick vi besök av pressen, de intervjuade en av oss ledare och en elev samt filmade och fotade oss när vi värmdes upp. Det var nervositet kring att prata i mikrofon att råka läsa fel och om svordomar i texten, hur skulle det kännas att läsa det inför sina föräldrar?

När kvällen kom och alla anlände till Älvdalens biograf så övade vi några gånger på de enstaka gemensamma koreografierna vi lagt in i *Readingen*. Publiken väntade utanför och fick dryck och snacks av vår fantastiska Gun-Britt Hurtig som tagit detta projekt till Älvdalen. Publiken kom in och det viskades nervöst bakom ridån, ridån gick upp och de gjorde en fantastisk *Reading*! Vi, familjemedlemmarna och vännerna var så imponerade och stolta över dem, och eleverna var väldigt stolta över sig själva efteråt också. En pappa sa efteråt; "Det där hade jag aldrig vågat när jag var 12 år... De kommer ha med sig det här resten av livet". / ur Malin Bymans utvärdering

Om Readingen i Malung-Sälen:

"Vi sågs på förmiddagen på Malung folkhögskola/ Aulan, där vi hade ställt ordning allt på scenen, fixat med scenljus och även med en projektor som vi använde för att projicera bilder i bakgrunden under readingen.

Repetitionen gick galant! Eleverna såg fram mot att få läsa denna pjäs för den inbjudna publiken. Lite nervöst var det men mest förväntansfullt!

Läraren Kikki tog emot publiken ute i foajén och bjöd på chips och dricka medan de väntade på att vi [skulle bli] insläppta. Vi peppade inne i Aulan och alla placerade sig längst bak i rummet där de skulle stå när publiken kom in.

Publiken på plats, musiken startade, eleverna kom ner i ett led på scenen och placerade sig på sina platser. Det var full koncentration i lokalen under hela *readingen* och eleverna levererade texten med bravur! De inte bara läste de agerade och gav känsla till de olika karaktärerna. Vi var så imponerade! Efteråt minglades det en stund innan alla trötta och nöjda åkte åt varsitt håll. Vi plockade ihop i aulan och begav oss hem till Falun.

Vi var trötta men såå nöjda, glada och fantastiskt stolta över dessa underbara elever som vi fått äran att arbeta med under denna vår.” / ur Malin Bymans utvärdering

Utvärdering av DIG Dalarna – elever och lärare

Malin Byman har utvärderat DIG Dalarna tillsammans med medverkande elever och lärare. Metoden som har använts är bland annat ”Handen” vilket innebär att deltagarna ritar av sin hand och skriver utvärdering utifrån fem olika kategorier:

Tummen= Något som var tummen upp

Pekfingret= Något att peka på/tänka på

Långfingret= Något att visa fingret för (Fuck you-fingret)

Ringfingret= Något att behålla

Lillfingret= Det lilla extra (övrigt)

Utvärderingarna visar att eleverna uppskattade DIG Dalarna när det gäller lekar och dramaövningar. Flera elever nämner att det var roligt att readingen av manustexterna gick bra. En viss stolthet över att våga läsa text offentligt kan skönjas i materialet. Eleverna uppskattar också att de bjöds på pizza som en del av satsningen. Det är också tydligt att eleverna har trivts mycket bra med Malin och övrig personal från Dalateatern (Mala Kyndel och Hugo Emretsson).

Eleverna uttrycker också att de har lärt sig nya ord, att prata tydligt inför människor, att de lärt sig att lyssna bättre och att de lärt känna nya människor som ett resultat av projektet.

Några av eleverna höjer röster om att det är långt att ta sig med buss från hemkommunerna till Dalateatern och att det är jobbigt att läsa manustexter. De ger också uttryck för att det är nervöst att läsa manustexterna offentligt.

Av utvärderingarna att döma så är det tydligt att flera elever anser sig fått positiva ”minnen för livet” med DIG Dalarna.

Medverkande lärare hyllar det upplägg och pedagogiska ledarskap som Dalateaterns personal utövade. Även lekar, trygghetsövningar och diskussioner kring värderingar, makt och förtryck ses som något positivt.

Lärarna känner sig också utvalda men höjer också röster om att inte lägga skolprojekt under vårterminen eftersom skolorna då genomför de nationella proven. Man ser också en vinst i att kulturen kommer ut till kommunerna utanför de större städerna i Dalarna.

Kopplingen mellan DIG och kursen på Högskolekursen ”Dramatik från text till utforskande process” nämns som något som skulle vara nyttigt och välbehövt för att ge mer trygghet och kunskap i att arbeta vidare på egen hand.

”Manus som har varit utmanande och utvecklande, kanske i viss mån förlösande. Utmanande för att texterna har tagit upp många kontroversiella men existerande konflikter. Utvecklande för att de har fått diskutera, agera och ta ställning. Förlösande för att eleverna har känt igen sig i vissa scener och haft möjlighet att reflektera över detta utan skuld eller direkt delaktighet i konflikten.” / Lärare

”Projektet som vi var delaktiga i var fantastiskt bra. Enda nackdelen var att detta projekt låg på vårterminen när alla nationella prov ligger vilket gjorde att det var lite problem med pedagoger de dagar jag var borta från skolan. Vi har givetvis uppskattat att VI var den skolan/klassen som fick delta. ALLA tyckte det var en otrolig upplevelse och vi är så tacksamma.

Det var väldigt tydligt att vi bor LÅNGT bort från där det finns möjlighet att utnyttja teater osv. Det tar en hel dag för oss att ta oss till och hem, samt kostnaderna för dessa aktiviteter. Det styr givetvis om vi kan vara delaktiga eller inte. Vi är tacksamma för att Dalateatern kom till oss de flesta gångerna så vi slapp åka med en hel klass.” / Kikki Aune Eriksson, klasslärare och mentor för 7B

”DIG-projektet är ett fantastiskt bra projekt som ger möjlighet till ungdomar att komma nära teatern och dess uttryck. Att det ingått i Kultur Hjärta Skola-projektet är jättebra, och det har varit väldigt givande för teatern att fått vara en del i projektet! Vi har fått ett otroligt bra gensvar från de två skolorna där DIG genomförts. Övervägande bra! Mindre bra, kanske en större inblick i vårt arbete på fältet. Att vi fått besök av projektagarna under processen t.ex. Bättre användande av bloggen, att den kunde varit som ett hjälpmedel för projektledare, elever och lärare, hur vet jag inte riktigt dock. Lite luddig sida tycker jag. Jag tycker att kontakten med Mattias Dristig varit bra för mig som projektledare. Bra att ha någon som ligger på lite och påminner om uppdatering osv.” / Malin Byman, projektledare DIG Dalarna

ELEVKULTUROMBUD (EKO)

Tankarna kring Elevkulturombud (EKO) är inte nya. Strukturen finns i ett flertal kommuner runt om i Sverige (t.ex. Trollhättan, Enköping, Kil, Söderköping, Strömstad m.fl.). Det som skiljer dessa satsningar från implementeringen i Dalarna är att EKO även införs på den regionala nivån samt i en stor del av länets femton kommuner. Efter projektets slut så har nio av länets femton kommuner valt att införa Elevkulturombud (EKO) i någon form.

Grundtanken med EKO är att kommunerna utser minst en samordnare som håller kommunala träffar med sina utsedda Elevkulturombud (EKO) och att dessa barn och unga är med och påverkar kommunen i kulturella frågor som rör dem. Exempel på detta kan vara Skapande Skola samt att vara med och bestämma över kommunalt kulturutbud och kulturbudget som rör målgruppen. Hur kommunerna organiserar detta arbete är mycket en kommunal fråga men Kultur Hjärta Skola har hjälpt kommunerna i denna process. Det gemensamma är också att Elevkulturombuden får sitt uppdrag via skolan.

I kommunavsnitten, senare i denna rapport, beskrivs varje kommuns EKO-upplägg mer ingående. Ett förslag till organisationsskiss för Elevkulturarbetet togs fram vid projektstart och återfinns även som bilaga.

Satsningen kring Elevkulturombud (EKO) skrivs in i Landstinget Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2016 – 2018 och strukturen säkras ytterligare via kommunala beslut samt gemensamma intentionsavtal med de kommuner som så önskar. När detta skrivs så har sex av nio EKO-kommuner valt att underteckna dessa Intentionsavtal.

Avtalen syftar till att garantera strukturens fortsättning efter projektets slut och säkra EKO-samordnarnas mandat ute i kommunerna.

Intentionsavtalen skrivs under av Landstinget Dalarnas högsta kultur- och bildningschef (Kultur- och Bildningsförvaltningen) Malin Lagergren samt Mursal Isa (mp), Landstingsrådet, ordförande Kultur- och Bildningsnämnden. Underskrifterna från kommunerna ser lite olika ut och består i stor del av undertecknande skol-, fritid- och kulturchefer, EKO-samordnare samt, i vissa fall, kommunala politiker i berörda nämnder.

REGIONALT EKO-ARBETE

Från regionalt håll (Landstinget Dalarna via Kultur Hjärta Skola) utbildas EKO tillsammans med sina samordnare och EKO ges även inflytande över det regionala kulturutbudet. Utbildningen syftar till att stärka Elevkulturombuden i deras uppdrag, ge kunskap om arrangörskap och kulturens roll samt ge metoder hur övriga klasskamraters åsikter på kulturområdet kan tas tillvara.

Även regionala träffar sker där EKO-samordnare kan byta erfarenheter över kommungränserna. På dessa regionala träffar medverkar även länskulturen i Dalarna (UKD – Ung Kultur Dalarna).

Alla Elevkulturombud (EKO) i Dalarna får ett EKO-kort med fria kulturinträden, rabatter osv för att underlätta EKO i sitt uppdrag som kulturambassadörer kommunalt och regionalt.

Man kan lätt konstatera det regionala genomslaget när det gäller EKO genom att se hur många barn och unga som medverkar på UKD:s Kulturdagar. Innan Kultur Hjärta Skola startade så hade kommunerna med sig elever endast i undantagsfall på dessa utbudsdagar där länets kulturutbud presenteras. Vissa kommuner var bättre än andra på det här, men nu när EKO har införts så har siffrorna skjutit i höjden. På Kulturdagen i Falun 21 oktober var 145 antal deltagare anmälda. Av dessa var hela 90 personer barn och unga. Majoriteten av dessa var Dalarnas Elevkulturombud.

Kultur Hjärta Skolas Delaktighetskonferens 2014 samt arbetet med Föreningsmässan 2015 var ytterligare exempel på hur det regionala arbetet har bedrivits. Delar av UKD:s verksamheter har börjat se Elevkulturombuden som en viktig resurs i sitt löpande arbete, men det arbetet ligger ännu mycket i sin linda.

Under 2015 knöts också Riksteatern Dalarna närmare det regionala arbetet med EKO-strukturen, vilket var en medveten strategi för att stärka teaterföreningarnas behov av unga arrangörer och publik.

EKO-UTBILDNING

För att stärka nya Elevkulturombud i sitt uppdrag är det viktigt att dessa unga utbildas i sitt uppdrag. Frågor som diskuteras under en sådan utbildning bör röra sig om kultursyn, delaktighet och inflytande, genomgång om vad det innebär att vara Elevkulturombud regionalt, men även kommunalt, samt försöka ge en grundläggande förståelse vad det är för skillnad på de olika nivåerna lokalt (skola/klassen), regionalt (Landstinget Dalarna, UKD osv) samt nationellt (beslutad kulturpolitik/statlig kulturnivå). Det är även viktigt att det kommunala arbetet ges plats vid ett sådant tillfälle samt ge metoder som EKO och dess samordnare kan använda när det gäller att

ta in barns och ungas tankar om kulturområdet. Under projekttiden har en sådan här utbildning skett på Dalarnas museum den 16 september 2014.

EKO- Utbildningen planerades och genomförs av Annacari Jadling-Ohlsson (Museipedagog, Dalarnas Museum), Ulrika Öhrn (Barn- och Ungdomsstrateg, Landstinget Dalarna Kultur och Bildningsförvaltningen), Camilla Nyman (Konsulent Barn och Unga, Enheten Scen Dans Konst, kultur- och bildningsförvaltningen) och Mattias Dristig (Projektledare Kultur Hjärta Skola).

39 nya Elevkulturombud och dess EKO-samordnare medverkar under dagen. EKO-utbildningen var mycket uppskattad och har utvärderats separat. Den finns i sin helhet på projektbloggen. Under 2015 skedde ingen grundläggande EKO-utbildning då fokus låg på att utbilda intresserade EKO i arrangörskap tillsammans med Riksteaterns teaterföreningar (Se: Föreningsmässan).

EKO-KORT

För att stärka Elevkulturombuden i deras roll som kulturambassadörer har ett kort tagits fram som ges exklusivt till alla utsedda EKO. Kortet tas fram i samverkan med Riksteatern Dalarnas teaterföreningar, UKD och kommunerna som medverkar. Rätt använt blir detta kort en ypperlig chans för kommunernas EKO-samordnare att planera gemensamma kulturutflykter som kan stärka arbetet lokalt och även medverka till att EKO får ett bredare kulturintresse som de kan sprida till sina klasskamrater.

Bild: Dalarnas EKO-kort 2015/2016

För Riksteatern Dalarnas teaterföreningar innebär kortet att EKO-strukturen får en chans att knytas närmare just scenkonstområdet. EKO-kortet blir alltså en regional variant av Riksteaterns Scenpass som är specifikt riktat till kulturintresserade elever som har ett inflytande över det regionala- och kommunala kulturutbudet.

DELAKTIGHETSKONFERENS 2013

Delaktighetskonferensen (21 nov) på Cozmoz i Borlänge samlade ca 80 personer (tjänstemän från Skola och Kultur möttes, men även personal från kommunala fritidsförvaltningar, Landstingets Dalarnas verksamheter samt kommunala politiker). Deltagarna kom från Dalarnas kommuner och 12 av 15 kommuner var representerade. Goda exempel angående delaktighet på kommunal nivå lyftes liksom lgr11:s skrivningar om Estetiska Läroprocesser. Åldersmaktsordningen nämndes och Elevkulturombud (EKO) presenterades som en metod för delaktighet. Utvärderingen av konferensen visar att den var mycket uppskattad.

”Fascinerande och inspirerande föreläsare som tog upp viktiga aspekter. Tack för det! I publiken människor med olika bakgrund och yrken. Några är redan helt inne på tankegångarna, andra behöver tänka i nya banor. De ska alla kunna förmedla vidare när de kommer hem, och fortsätta tycka det är viktigt.”

”Jag uppskattade den stora bredden som föreläsningarna tillsammans skapade.”

Bild: Deltagare Delaktighetskonferensen 2013

Alla medverkande kommuner fick arbeta i kommunala grupper och beskriva sitt arbete när det gällde barns och ungas delaktighet. Detta arbete låg sedan till grund för den kommunala implementeringen av Elevkulturombud under 2014.

Delaktighetskonferensen 2013 gav ringar på vattnen och resulterade i att kommunen Malung-Sälen anordnade en lokal variant för kommunens skolledare och rektorer, pedagoger, lärare och barn och unga. Detta skedde den 6 mars 2014 och initierades av kommunens kulturförvaltning via Ylva Sellin-Isaksson. Kultur Hjärta Skola var inbjudna på denna samling och höll ett pass om projektet. Medverkade gjorde även Erik Blom som talade om Åldersmaktsordningen.

DELAKTIGHETSKONFERENS 2014

Den 19 november 2014 gick Kultur Hjärta Skolas andra Delaktighetskonferens av stapeln i Borlänge. Konferensen blir steg två i en tre-stegs-raket när det gäller barns och ungas delaktighet och inflytande. En av tankarna med konferensen var att barn och unga skulle kunna besöka samma konferens som vuxna och vara likvärdiga parter. Det tredje steget blir sedan arbetet med Föreningsmässan där barn och unga är med i hela arrangörsprocessen.

Bild: Deltagare Delaktighetskonferensen 2014

Hälften av de 90 deltagarna är elevkulturombud på konferensen. Tua Stenström från Statens Kulturråd nämner från scen att det är första gången hon är på en liknande konferens där hälften av deltagarna är barn och unga. På konferensen avhandlas både Harts Delaktighetstrappa och Shiers utveckling av denna, frågor om Skapande Skola samt aktuell forskning om barns och ungas delaktighet. Utöver det så sker

gemensamma workshops-övningar om inflytande och ett uppträdande av en komiker (en programpunkt som elevkulturombuden själva var med och bestämde om).

Planeringen av konferensen som sådan var utmanande: Kommer föreläsarna klara av att hålla ett tilltal som alla i rummet förstår? Kommer de vuxna få ut något av konferensen? Kommer Elevkulturombuden känna att det är tråkigt? Kommer nivån bli allt för ”snuttifierad” eller tvärtom? Konferensen som helhet har utvärderats separat och återfinns på projektbloggen.

EXEMPEL PÅ VUXNA KOMMENTARER FRÅN DEN SEPARATA UTVÄRDERINGEN:

”Vision: Att en dag EKO står för innehållet i konferensen. De unga jag pratade med trodde sig kunna ansvara för en sådan här dag i samarbete med vuxna, inte ensamma. Det skulle innehålla mer rörelse, inte så många föreläsningar på rad.”

”Bra och informativt kring barn och kultur. Vad som kan förbättras för att få med de unga själva och ta del och lyssna på deras tankar och önskemål. Goda hjälpmedel för oss vuxna för att involvera de unga.”

”Det har varit en rolig och intressant dag! Jag har en känsla av att det blir roligare när vi blandas - äldre och yngre. Som vuxen saknar jag ofta humorn och rörelsen som är så naturlig när man är liten. Erfarenhet och livslust. Jag tar med mig idéer som poppat upp om rent konkreta saker jag ska göra i mitt arbete som kultursamordnare/arrangör.”

”Eftersom det var så många barn-unga med var programmet för mycket vuxen anpassat. Barnen kunde fått ansvara för en programpunkt på egen hand. Hur hade det blivit då? Tua S tyckte jag gjorde en bra presentation – barnanpassade sig till publiken.”

”Som jag sa förra konferensen: Jag skulle vilja vända på konceptet – Skola Hjärta Kultur. Varför, vad, hur? Få höra rektorer/ledare inom skolan med andra tankar – få motstånd, inblick i kritiska tankar. Det är alltid viktigt att höra och bli berörd och upplyst om kulturens beröringspunkter. Roligt med Martin L! Till nästa gång: Flera diskussionsuppgifter i smågrupper för EKO. I dag var det mycket lyssna... Mera aktivt.”

EXEMPEL PÅ ELEVKULTUROMBUDENS KOMMENTARER FRÅN DEN SEPARATA UTVÄRDERINGEN:

”Jag tycker att kultur är viktigt. Om man bara är i skolan varje dag och gör samma, samma så blir det tråkigt! Det är de bra upplevelserna man kommer ihåg. Man lär sig bättre av upplevelser. Detta var en bra dag.”

”Det var väldigt intressant att höra om delaktighetstrapporna och jag började fundera på hur man kan få dels ungdomar och barn att delta i projekt av vuxna och få ungdomar att starta egna projekt.”

”Det har varit intressant och lärorikt. Det var roligt att ha en ståuppare men jag tyckte inte själv att han var så rolig. Det var tråkigt under en tid på dagen. Det var bra att vissa av er tänkte att vi skulle resa på oss så att vi inte fick sitta stilla hela tiden. För eftersom vi är unga så har vi mycket

energi och det blir väldigt tråkigt med mera när vi ska sitta ner så länge. Det var kort och gott en rolig och bra upplevelse mm. EKO är kul.”

”Jag blev lite förvånad/överbaskad att de vuxna som stått på scen och pratat om olika grejer faktiskt tar oss barn och ungdomar på allvar i det här projektet. Jag trodde att de bara tagit med oss hit som ”dekoration”. Tydligt inte.”

”Jag tycker inte att den här dagen var så bra för oss ungdomar (EKO). För vi tycker att det är tråkigt att lyssna på folk som pratar hela dagen. Det kändes även som att dagen var mer gjord för vuxna. Ni pratade OM barn, inte TILL barn. Martin Lagos var jätterolig! Så det var bra att han fanns med i schemat.”

”Innan jag blev EKO och även innan jag var på den här konferensen visste inte jag att det är så viktigt med kultur som det är i samhället. Man tänker inte på det men om man tänker efter så är kulturen en viktig del i sitt liv utan att man tänker på det. Så jag har lärt mig mycket mer om kultur och varför det är så viktigt att ha den på den här konferensen. Kultur är mycket och vi använder det varje dag utan att man tänker på det.”

DELTAGARNAS UTVÄRDERING - FÖRSÖK TILL SAMMANFATTNING

Baserat på de utvärderingssvar som har kommit in så kan man lyfta fram ett antal saker:

- De flesta deltagarna är överlag nöjda med konferensen. Några saknar däremot skolan som tydlig part på konferensen. Detta gäller såväl i föreläsningssinnehåll samt som konferensdeltagare.
- EKO tycker att konferensen var intressant, spännande och lärorik. De flesta tycks se konferensen som lyckad men röster om att föreläsningarna var långtråkiga höjs också. Man efterlyser mer rörelse i rummet.
- Att konferensen var just lärorik nämns av många EKO. Liksom att Martin Lagos (komiker) var mycket uppskattad.
- Flertalet vuxna nämner vikten av att barn, unga och vuxna möts för att diskutera gemensamma frågor.
- Både EKO och vuxna har blivit inspirerade till att testa nya saker som ett resultat av konferensen.
- Flera av konferensdeltagarna nämner konkreta tips inför nästa år som innebär att EKO är med och arrangerar nästa konferens tillsammans med vuxna.
- Temperaturen i lokalen upplevdes som kall av flera konferensdeltagare.
- Föreläsningsformen med teatersittning är inte den mest optimala formen för en delaktighetskonferens där många unga medverkar.

EXTERN KUNSKAPSSPRIDNING

Som ett av Riksteaterns regionala projekt har Kultur Hjärta Skola varit knuten till Skolscen som är Riksteaterns samlingsplats på webben för projekt som riktat sig mot Skolan. Här har projektet haft en egen blogg (<http://skolscenen-kulturhjartaskola.riksteatern.se/>) som har uppdaterats löpande under projekttiden. På projektbloggen har även goda exempel från andra delar av landet samlats såväl som

forskningsrapporter och annat material som har kunnat komma Dalarnas kommuner till del.

I samarbete med Film i Dalarna och SlashM3 har många av projektets satsningar dokumenterats i rörlig media för vidare spridning i Sverige. Totalt 14 filmklipp har producerats under projektiden.

Kultur Hjärta Skola har förekommit rikligt i olika media. Räknat till kända artiklar i dagspress och radio rör det sig om ca 20 artiklar/inslag. Utöver det så har projektet även uppmärksamats av Statens Kulturråd där EKO-strukturen nämns som lösning för att garantera barns och ungas delaktighet när det gäller Skapande-Skola-medel. Även SKL har uppmärksammat satsningen som ett gott exempel för att skapa delaktighet för unga på en regional nivå.

Bild: Exempel på artikel i press. Här om EKO-utbildningen.

Offentliga dragningar om projektet har förekommit på kommunal nivå men även i samband med UKD:s Kulturdagar.

KOMMUNAL- OCH REGIONAL SAMVERKAN

Kultur Hjärta Skola har samverkat regionalt med UKD och de tillhörande läns kulturinstitutionerna. Denna samverkan har i ett inledande skede varit aningen

problematisks då UKD egentligen väntade på en samordnare för hela nätverket och sammanblandade projektet med Landstinget Dalarnas nyinstiftade barn- och ungdomsstrateg-tjänst. Ju längre projekttiden gick ju klarare blev rollerna kring projektet, tjänsten som barn- och ungdomsstrateg och UKD som nätverk. Kultur Hjärta Skola var inte särskilt förankrat i UKD vid projektstart och nätverket var aningen splittrat i frågan om graden av barns och ungas inflytande. Projektet har aktivt försökt hitta samverkan med länsinstitutionerna när det har gynnat projektets syften och mål. Samverkan har skett med de flesta av nätverkets institutioner i olika former.

Projektledaren har suttit med på UKD:s träffar som en part och har bjudit in nätverket till referensgruppsträffar, delaktighetskonferenser osv. På Kulturdagarna (en per termin) har projektet medverkat som utställande part, föredragshållare, haft egna inbjudna föreläsare samt garanterat att länets Elevkulturombud fått betald lunch.

UKD:s roll omformulerades under 2014 - 2015 och den nya verksamheten har, när detta skrivs, ännu inte satt sig riktigt. Även samverkan med Region Dalarna har skett i begränsad skala.

Samverkan mellan Landstinget Dalarnas övriga regionala projekt inom kulturområdet (t.ex. Anoda, Musikteaterprojektet och Kulturjouren) har varit givande och fruktsamt. Ibland har möten med kommunerna slagits ihop för att spara tid då samma personer ska träffa olika projektledare. Informationsspridning mellan projekten har också förekommit för att underlätta projektens implementering i kommunerna.

Samverkan med Riksteaterns övriga regionala projekt har i praktiken varit obefintlig, mycket beroende på att dessa gick in i en avslutande fas när Kultur Hjärta Skola var som mest aktiv, men även pga. bristande samordning från Riksteatern.

Samverkan med Riksteatern Dalarnas styrelse har varit löpande under projekttiden. Mycket av det arbetet har varit ett rent nödvändigt förankringsarbete i tider av styrelsebyte. Samverkan med Riksteatern Dalarnas teaterföreningar kom igång trevande under 2015 i samband med Föreningsmässan. Samverkan med Riksteaterns olika scenkonsulenter under projekttiden (Mathilda Landin, Camilla Nyman och Nina Olsson) har varit mycket god.

När det gäller Dalarnas femton kommuner har samverkan skett med de kommuner som valt att införa Elevkulturombud eller DIG. Här har vissa avgränsningar varit nödvändiga att göra då Kultur Hjärta Skola har varit ett regionalt projekt som även har Landstinget Dalarna som projektägare. Det kommunala självstyret har respekterats men även Landstinget Dalarnas roll som regional aktör som inte ska bedriva kommunal verksamhet. Denna gränsdragning har fungerat i de flesta kommuner. I många fall har samverkan mellan kommunerna inneburit att fruktsamma samarrangemang har kunnat ske mellan kommunen, projektet och Landstinget Dalarna.

I några av kommunerna har samverkan sträckt sig så långt som till politisk nämndnivå när det gäller kommunal förankring om barns och ungas rätt till inflytande över kulturområdet.

Även samverkan med andra aktörer har förekommit. Som exempel kan nämnas samverkan kring en gemensam kurs med Högskolan Dalarna och Dalateatern. Projektet har också samverkat med studieförbund och ideella föreningar.

KVÄLLSFÖRELÄSNINGAR ULLA WIKLUND/DIG

På Delaktighetskonferens 2014 kom önskemålet att bjuda in skolutvecklare Ulla Wiklund för ett djupare samtal om estetiska läroprocesser och lgr11. Från projektets sida var det viktigt att tydliggöra kulturens kopplingar till skolornas läroplan.

Två kvällsföreläsningar genomfördes under våren 2014 – en i Borlänge och en i Mora. Alla Dalarnas pedagoger, rektorer, skolpersonal och tjänstemän inom de kommunala kulturförvaltningarna bjöds in utan kostnad. Även det tidiga genomförda arbetet med Dramatik i Grundskolan presenterades av Patrik Pettersson från Dalateatern och Frida Ekholm med elever från Västra Skolan i Falun.

Bild: Ulla Wiklund föreläser om lgr11 och estetiska språk.

Kvällarna blev välbesökta med ca 120 deltagare och kvällsföreläsningen i Mora filmades och lades upp på projektbloggen. Föreläsningarna genomfördes i samarbete med Mora kommun, Borlänge kommun, Moraparken, Maserskolan, Kulturcentrum Asken, Musikteaterprojektet samt Kulturskolan Miranda. Förhoppningsvis gav föreläsningarna pedagogiskt bränsle ute i kommunerna och stärkte arbetet med Dramatik i Grundskolan (DIG).

KURS I SAMARBETE MED HÖGSKOLAN DALARNA

Som ett led i att stärka arbetet med Dramatik i Grundskolan försökte projektet skapa en distanskurs i samarbete med Högskolan Dalarna. Grundtanken var att personer som var inblandade i Riksteaterns nationella arbete med DIG även skulle kunna komplettera det pågående arbetet ute på skolorna genom att ges möjlighet att gå en distanskurs på Högskolan Dalarna.

Från Högskolan Dalarnas håll arbetade Susanne Rosén (Universitetsadjunkt Pedagogiskt arbete) och Yvonne Blomberg (Fil.dr., Universitetsadjunkt Litteraturvetenskap) med att skapa kursen *"Dramatik från text till utforskande process"* på 7.5 p. Från Kultur Hjärta Skola håll var Isak Benyamine i hög grad inblandad i arbetet. Tanken var att *"Dramatik från text till utforskande process"* skulle starta under 2014 när mycket av arbetet med DIG genomfördes på olika platser ute i landet och på så sätt garantera ett underlag av studenter. På grund av tekniskt anmälningsskrul på Högskolan Dalarna kunde tyvärr inte kursen genomföras under 2014 utan var planerad att genomföras under hösten 2015.

Yvonne Blomberg berättar: "20 studenter anmälde sig till kursstarten 2015. Dessa kom från de områden som kursen hade som målgrupp (skolpersonal, kommun- och landstingsanställda, kulturarbetare) och för att försäkra sig om studenternas medverkan skickade Högskolan Dalarna (via Yvonne Blomberg) ut personliga brev till dessa. Efter kontakten med de anmälda studenterna blev det däremot tydligt att studenterna hade valt att studera med förhoppning om att kursen var en ren distanskurs. Svaren från studenterna var övertydliga – träffar på campus skulle inte fungera, detta pga. ökade resekostnader, tidsrymd osv. Kursen *"Dramatik från text till utforskande process"* kunde alltså inte genomföras."

Arbetet med att ta fram kursen har inte varit att skapa en s.k. Uppdragsutbildning där en part betalar Högskolan Dalarna för att skapa en utbildning. Utmaningen har snarare varit att samverka kring Högskolans s.k. "tredje uppdrag" d.v.s. att verka ute i samhället.

Ser man till förarbetet med kursen kan det konstateras att samverkan mellan de olika parterna även har lidit av en viss bristande förståelse och inblick över de olika parternas verksamhet och organisationsstruktur. Högskolan Dalarna (via Yvonne Blomberg och Susanne Rosén) menar att en positiv kontakt med Kultur Hjärta Skolas båda projektledare och Landstinget Dalarnas Kultur- och Bildningsförvaltning har upprättats och konstaterar att arbetet med kursen kan innebära en grund till framtida samverkan i någon form.

FÖRENINGSMÄSSAN 2015 OCH ARRANGÖRSUTBILDNING

Som ett tredje och avslutande steg i tankarna kring Delaktighetsmässan och barns och ungas rätt till reellt inflytande och delaktighet planerades Föreningsmässan. 2015 var projektåret då barns och ungas inflytande på fritiden skulle adresseras. Det var viktigt att få till ett grundligt möte mellan EKO, studieförbund och Dalarnas föreningar. För Riksteatern Dalarnas del var 2015 året då teaterföreningarna skulle få tillgång till den uppbyggda EKO-strukturen.

Att EKO-strukturen skulle möta föreningslivet samt att utbilda barn och unga inom arrangörsområdet var viktigt. När barn och unga själva får kunskap i att arrangera så

ges även nycklarna till att nå Harts högsta steg i Delaktighetstrappan. Genom en nära samverkan med Landstinget Dalarna (Kultur- och Bildningsförvaltningen) kunde ytterligare medel till en Föreningsmässan frigöras. Landstinget Dalarna har tidigare genomfört s.k. Folkrörelseforum där föreningar och studieförbund, med regionalt uppdrag och ekonomiskt stöd från Landstinget, har möts för att byta erfarenheter, inspireras av föreläsare etc. För att ytterligare stärka Riksteatern Dalarnas roll under året knöts Scenkonstkonsulenten Nina Olsson nära arbetet.

Bild: Arrangörsutbildning Syd i Borlänge

En förfrågan gick ut till samtliga EKO i Dalarna om att arrangera en föreningsmässan i oktober. Som ung deltagare var det viktigt att de kommande arrangörsträffarna prioriterades då mycket av träffarna skulle vara på fritiden (och inte skoltid) då ideella föreningar hade möjlighet att medverka. Intresserade Elevkulturombud, deras samordnare, tjänstemän från fritidssidan i de medverkande kommunerna, Riksteatern Dalarna och Dalarnas studieförbund bjöds in till två träffar (en för de norra EKO-kommunerna och en för de södra kommunerna) där deltagarna fick en grundläggande kurs i arrangörskap av Mattias Dristig. Även Region Dalarna och Landstinget Dalarna medverkade för att berätta om de stöd för unga som finns. Studieförbundet Vuxenskolan, Studieförbundet och ABF medverkade också på dessa träffar och berättade om studieförbundens roll och möjligheter för unga arrangörer. Ur dessa båda arrangörsutbildningar skapades ett embryo till en arrangörsgrupp som sedan hade ett antal planeringsträffar i Mora för att genomföra Föreningsmässan 3 oktober på Moraparken. Syftet var att medverkande Elevkulturombud även skulle ges en praktisk kunskap i att arrangera såväl som en teoretisk.

Arrangörsgruppen organiserades kommunvis och med separata uppgifter. Dessa var: Mora och Älvdalen (ansvarsområde Scen/Mat), Avesta och Hedemora (ansvarsområde Publik/Workshop, Borlänge och Falun-NTI (ansvarsområde PR/Utställningsyta). Mattias Dristig och Nina Olsson tog det övergripande arrangörsansvaret samt hade hand om Ekonomi. Värt att nämna är att PR-gruppen hade träffar under sommarlovet då de tog fram logotyp, hemsida samt påbörjade arbetet med pressutskick och offertförfrågningar ang. Föreningsmässans profilmaterial. Arbetet samordnades då via en dold grupp på Facebook.

Bild: Föreningsmässan 2015

De föreningar som har ett regionalt uppdrag samt stöd från Landstinget Dalarna, tillsammans med Dalarnas Handikappsföreningar, bjöds in i arbetet tidigt och medverkade i processen. Det var viktigt att ett direkt möte mellan föreningarna och Elevkulturombuden skedde för att försöka garantera ett reellt inflytande för alla inblandade parter. Genom ett samarbete med Mora kommun och Moraparken kunde lokalkostnaderna för Föreningsmässan hållas nere en aning.

Aktivitetsplanen för Föreningsmässan såg i stora drag ut såhär:

1. Förplanering med intresserade studieförbund samt Riksteatern Dalarna
2. Arrangörsutbildningar med EKO, EKO-samordnare, studieförbund och Riksteatern Dalarnas representanter
3. Intresseanmälningar från Dalarnas föreningar
4. Arrangörsgruppträffar med EKO, EKO-samordnare och Riksteatern Dalarnas representanter
5. Sommaruppehåll (PR-gruppen arbetar vidare)

6. Arrangörsgroupsträff - Uppstartsträff
7. Arrangörsträff tillsammans med medverkande föreningar
8. Arrangörsträffar, praktiska förberedelser av Föreningsmässan och övernattnig på Moraparkens Hotell
9. Föreningsmässan 3 oktober
10. Utvärdering

Föreningsmässan gick av stapeln 3 oktober på Moraparken. Totalt 24 organisationer och föreningar medverkade på själva mässan. Medverkande på Föreningsmässan var ca 100 personer (57 från allmänheten, ca 30 från föreningarna själva och ca 20 i arrangörsguppen). Tyvärr var det även Rättviks marknad den helg mässan gick av stapeln.

Bild: Föreningsmässans alla unga arrangörer tar emot Dalarnas EKO-kort 2015/2016 efter ett ytterst väl utfört arbete

Enligt utvärderingarna från dagen kan nämnas att föreningarna uppskattade mässan som helhet och var imponerade över det arbete som Elevkulturombuden hade lagt ner. Man uppskattar verkligen att föreningarna kunde knyta kontakter mellan varandra och man tycker att det är synd att Föreningsmässan inte lyckades nå en större allmän publik. Vissa föreningar är även aningen självkritiska och menar att de kunde gjort mer för att locka sina egna medlemmar till Moraparken. Även behovet av tidigare marknadsföringsinsatser nämns samt att Moraparken som lokal var bra för ändamålet. En föreningsrepresentant ger förslaget att skapa kommunala Föreningsmässor som Elevkulturombuden kan arrangera tillsammans med det lokala föreningslivet. I princip alla föreningsrepresentanter som har svarat på utvärderingen tycker att det viktigaste ändå var att elevkulturombuden lyckades arrangera ett sådant här stort event.

Även elevkulturombuden och de vuxna EKO-samordnarna var nöjda över resultatet och det planeringsarbete som skett innan själva Föreningsmässan. Ur utvärderingarna nämns att EKO har lärt sig om arrangörskap, känt sig speciella då de fått lämna det vanliga skolarbetet, lärt sig prata med folk, fått nya kontakter när det gäller eget arrangörskap. Det märks att Elevkulturombuden är stolta över arbetet med Föreningsmässan. Även Elevkulturombuden tycker att det kom för lite folk till mässan och resonerar över vikten av ett tidigt publikarbete. EKO tycker också att det var för mycket "vuxenprat i början" men att detta sedan blev bättre.

"Bra med projekt ur ett ungt perspektiv. Mötena unga/vuxna. Ett bra forum skapades för det. Bra inför deras framtid. Lärrikt för oss vuxna. Ett bra initiativ. Arbetet med Föreningsmässan har gett en bra mall inför framtiden. (EKO-samordnare)"

LÄRDOMAR FÖRENINGSMÄSSAN

Ska man ta med sig några lärdomar från arbetet med Föreningsmässan så är det att det finns en stor kraft i barn och unga som arrangörer och att vi vuxna ständigt måste tänka på vårt sätt att kommunicera. Under arbetet med Föreningsmässan kom några EKO från Avesta på idén att vi skulle räcka upp handen och forma fingrarna till ett V-tecken (som en signal för Vuxenprat) för att göra det tydligt när man inte förstod, när vi vuxna tog för mycket plats i samtalet eller använde för svåra ord.

Att låta de unga arrangörerna vara med som en likvärdig part i all planeringsarbete är viktigt. Under processens gång är det bra att tydliggöra roller och ansvar samt dela in i de unga arrangörerna i mindre ansvarsgrupper så att ens uppgifter tydliggörs.

Ansvarsgrupperna gjorde egna WBS/GANTT-scheman samt fick ansvar för en del av Föreningsmässans budget för att tydliggöra vilken ekonomi som fanns.

Tid lades till lära-känna-övningar och vi lekte lekar för att bygga en gruppkänsla kring arrangörgruppen. Detta gjordes samtidigt som allas förväntningar och ansvar tydliggjordes. En bra mix mellan allvar och lek skapades. Det är däremot viktigt att nämna att en sådan här satsning tar mycket tid i anspråk. Vuxnas sätt att mötas för planering behöver inte heller vara helt rätt sätt för unga att mötas för planering. Viktigt att planera in pauser i planeringsarbetet, samt skapa möjlighet för planering i mindre grupper.

MÅLUPPFYLLELSER

ETT ÖKAT INFLYTANDE FÖR BARN OCH UNGA ÖVER KULTUREN

EKO-strukturen är införd i totalt nio av Dalarnas femton kommuner. Det är i dagsläget aningen oklart hur många skolor som är inblandade kommunalt, men målet är uppnått med råge. Antal Elevkulturombud (EKO) är ca 110 st från årskurserna 2 – 9. EKO finns även på vissa gymnasieskolor. Mer om den kommunala implementeringen av EKO beskrivs under varje enskild kommunavsnitt senare i denna rapport.

Ulrika Öhrn och Camilla Nyman har genomgått Riksteaterns utbildning för processledare via Inflytandeprojektet. Inom dessa ramar har processledning skett under regionala träffar men även utanför länet.

Kommunernas utsedda EKO-samordnare har haft återkommande träffar med mig som projektledare och via dessa träffar har ett erfarenhetsutbyte mellan kommunerna skett när det gäller metoder för barns och ungas inflytande.

Kommunernas behov av metodutveckling och praktiska verktyg när det gäller barns och ungas väg till inflytande är däremot fortfarande stort.

EN ÖKAD TILLGÄNGLIGHET AV KULTUR FÖR BARN OCH UNGA

Målet är alltså med råge uppfyllt på kommunal nivå. Utmaningar för kommunerna finns fortfarande när det gäller att Elevkulturombudens ska vara en länk mellan klasskamraterna och kommunens kulturadministration. På regional nivå sker ett återkommande arbete då EKO medverkar på regionala kulturdagar där det regionala kulturutbudet presenteras. Den regionala kulturadministrationen har börjat se EKO som en naturlig resurs i det löpande arbetet. Den nationella nivån blir aktuell när nationella instanser begär in underlag från Dalarna. När det sker så är länet nu väl förberett för att ta tillvara barns och ungas åsikter.

Som ett led i arbetet med ökad tillgänglighet av kultur för barn och unga får alla EKO ett kort med fria inträden, gratis teaterbesök osv för att underlätta i arbetet som kulturambassadörer i länet. Medverkande kommuner, Landstinget Dalarnas kulturverksamheter och Riksteaterns teaterföreningar står bakom kortet som har getts ut årligen sedan 2014.

EN ÖKAD SAMORDNING AV KULTUR OCH KUNSKAP OM KULTUR FÖR BARN OCH UNGA I DALARNA

Som projektledare har jag hela tiden funnits med i länskulturnätverket Ung Kultur Dalarna som en part som lyft barns och ungas rätt till reellt inflytande. UKD:s roll har ändrats under projektets gång och Landstinget Dalarna har utsett Ulrika Öhrn som barn- och ungdomsstrateg. Mycket av den strategiska samordningen som Landstinget Dalarna behöver på området har tagits över av Ulrikas nya funktion. Ulrikas kartläggning av nätverket har även resulterat i att UKD ändrar form från nätverk till mer fast verksamhet. UKD byter namn och hur verksamheten ska se ut i framtiden låter jag vara osagt.

Referensgruppsarbetet har varit intensivt under projektiden och även helt nödvändigt för att nå goda resultat. Dalarna är ett stort glesbygdslän med stora transportsträckor. Fysiska möten har prioriterats och ska ses som en framgångsfaktor. Kommunernas utsedda EKO-samordnare har via dessa träffar kunnat hämta kraft och idéer från varandra. Det skulle däremot ha varit önskvärt att fler representanter från Riksteatern Dalarna samt Skolans värld skulle varit med på dessa träffar. Det är min förhoppning att detta arbete utvecklas och tar tillvara den struktur som finns i kommunerna när det gäller Skapande Skola och lärare med estetisk inriktning. Två kommuner (Avesta och Falun) har som ett direkt resultat av projektet utsett Förstelärare med Estetiska Läroprocesser som inriktning. Det vore bra om dessa personer knöts närmare det fortsatta arbetet när det gäller barns och ungas delaktighet över kulturområdet. Det är även min förhoppning att Landstinget Dalarna (via t.ex. Scenkonstkonsulenten Nina Olsson) driver arbetet att utveckla kontakten mellan kommunernas EKO-samordnare och teaterföreningarna.

Under 2013 – 2014 låg fokus på referensgruppsarbetet att säkra en kommunal struktur kring EKO där kommunerna och Skolan var givna parter. Under 2015 skiftade fokus till att arbeta med Riksteatern Dalarnas ingångar i EKO-strukturen samt arrangörsutveckling (Föreningsmässan). Kommuner som inte medverkade i det arbetet har inte medverkat i referensgruppsarbetet i någon större utsträckning under 2015.

En distansutbildning på högskolenivå (7.5 hp) med namnet "Dramatik från text till utforskande process" var planerad att starta under projekttiden, delvis som ett stöd kring arbetet med Dramatik i Grundskolan (DIG). Tyvärr fick kursen ställas in av olika anledningar.

EN ÖKAD SPRIDNING AV KUNSKAP OM BARN- OCH UNGDOMSKULTUR OCH UNGAS INFLYTANDE ÖVER KULTUREN LOKALT, REGIONALT OCH NATIONELLT

Två Delaktighetskonferenser och en Föreningsmässa har genomförts under projekttiden. Konferenserna har varit uppbyggda i en tre-steps-etapp när det gäller delaktighet och inflytande: 2013 syftade konferensen till att samla alla strategiska funktioner i kommunerna i samma rum för att påbörja ett samtal om barns och ungas rätt till inflytande över kulturområdet ute i kommunerna. 2014 syftade konferensen till att samla även EKO på samma konferens som vuxna och bevisa att sådana träffar var möjliga utan att för den skull "snuttifiera" innehållet. 2015 var EKO med som arrangör till Föreningsmässan och utbildades inför detta bl a i arrangörskap.

Förutom Delaktighetskonferenser/Föreningsmässan så har projektet arrangerat två konferenser med Ulla Wiklund samt arbetet med Dramatik i Grundskolan (DIG). Målgruppen för konferenserna med Ulla Wiklund/DIG var Dalarnas alla pedagoger och skolpersonal och syftade till att tydliggöra skrivningar i lgr11 om Estetiska Läroprocesser samt lyfta arbetet med DIG.

Kultur Hjärta Skola har också medverkat med föreläsningsinsatser på UKD:s Kulturdagar samt varit tillgängliga när kommunerna har ordnat mer lokala varianter av Delaktighetskonferenser.

Via bloggen har läsare kunnat ta del av filmklipp från projektets olika föreläsningar, läsa forskningsrapporter och annat material som har varit viktigt när det gäller barns och ungas inflytande och delaktighet.

Som ett led i UKD:s omvandling från nätverk till mer fast verksamhet gjorde Ulrika Öhrn en kartläggning av länskulturens behov och önskemål. Kartläggningen gjordes inom Ulrikas nya tjänst som Landstinget Dalarnas barn- och ungdomsstrateg.

Elevkulturombuden (EKO) har genomgått regionala utbildningar i arrangörskap, om olika kulturbegrepp samt fått grundläggande kunskaper om Sveriges kulturpolitik. Kommunala träffar har förekommit där EKO har utbildats i en kommunal kontext samt varit med och bestämt över det kommunala kulturutbudet.

Finansieringen kring EKO är säkrad såväl kommunalt som regionalt. De kommuner som vill har fått skriva på ett Intentionsdokument där EKO-strukturen säkras kommunalt och regionalt, det finns en plan kring hur strukturen ska överleva efter projektavslut och Landstinget Dalarna skriver in satsningen i Landstinget Dalarnas Kultur- och Bildningsplan 2016 – 2018.

Under projekttiden avsatte Kultur Hjärta Skola medel till Dalateatern så att DIG utfördes i kommunerna Malung/Sälen och Älvdalen. Riksteaterns olika satsningar DIG, Ung Filosofi i Skolan, LÄNK osv har en plats i Dalarna, då främst via det framtida arbete som Scenkonstkonsulent Nina Olsson bedriver i länet men även via Dalateatern och Riksteatern Dalarnas olika teaterföreningar. En framtida samverkan i dessa frågor kan eventuellt ske via Dalarnas Högskola, Dalarnas folkhögskolor eller Dalarnas olika studieförbund.

STÄRKA FÖRENINGAR SOM ARBETAR MED BARN OCH UNGAS FRITIDSVERKSAMHET

Under 2015 intensifierades arbetet med Dalarnas föreningar och studieförbund. Hela arbetet med Föreningsmässan syftade till att knyta kontakterna mellan EKO-strukturen och föreningarna närmare varandra.

För Riksteatern Dalarnas del innebär en permanent EKO-struktur att det finns en möjlighet för teaterföreningarna att få in en strid ström av unga, kulturintresserade arrangörer i sin verksamhet. Det är min förhoppning att Riksteatern Dalarna tar vara på denna möjlighet i framtiden.

Föreningsmässan bör bli en återkommande händelse som med fördel kan arrangeras av EKO, föreningarna själva, Riksteatern Dalarna och Landstinget Dalarna.

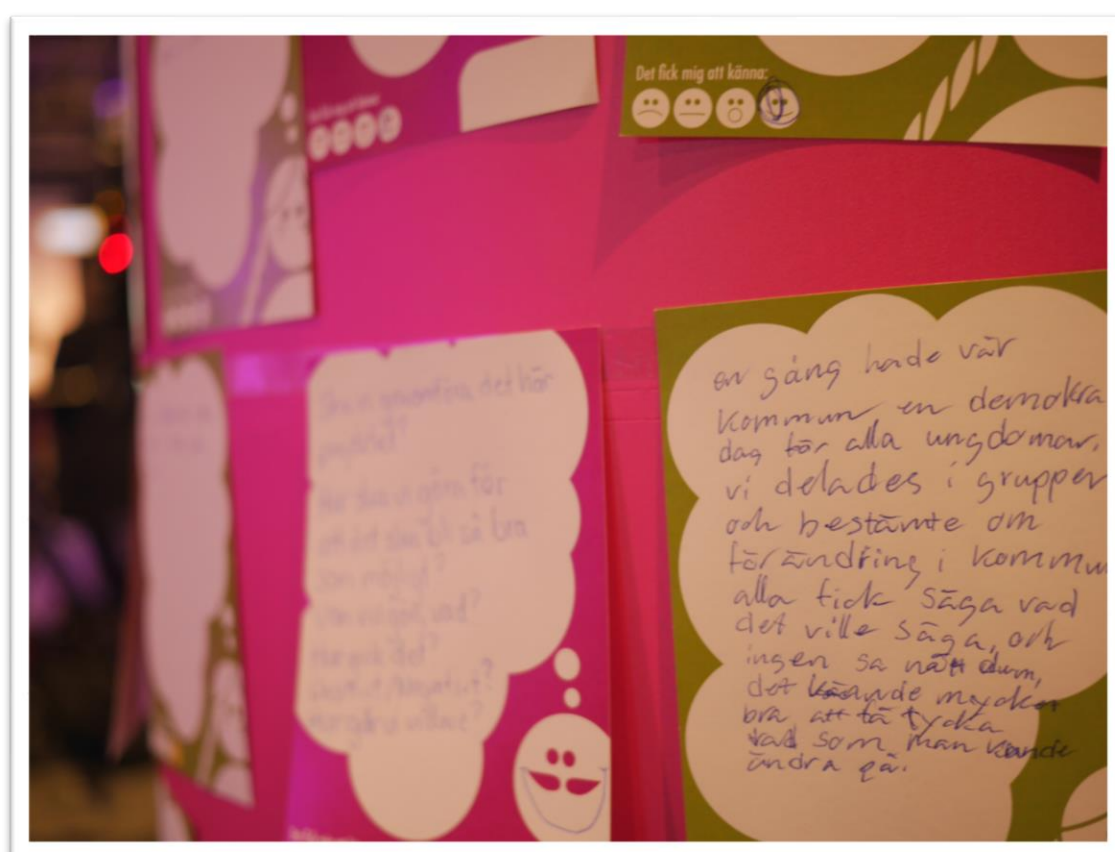

Bild: Arbetsmaterial om Inflytande och Delaktighet framtaget av Ulrika Öhrn och Lena Nyberg i samband med Delaktighetskonferensen 2014

KOMMUNALT EKO-ARBETE

I Dalarna har totalt nio av femton kommuner infört Elevkulturombud i någon form under projekttiden. För att hedra det kommunala självstyret och stärka redan befintliga kommunala strukturer när det gäller barns och ungas inflytande över kulturområdet så har projektet inte förordat en bestämd kommunal modell för införandet av satsningen. Ett grundförslag som utgick från skolornas elevråd togs fram vid projektstart och presenterades för kommunerna. Denna struktur har mer fungerat som inspiration för kommunerna och man har hittat andra lokala lösningar.

Det kommunala självstyret har varit viktigt under hela projekttiden. Hur kommunerna har valt att organisera satsningen kring Elevkulturombud (EKO) har därför sett lite olika ut. Grundkraven har däremot varit att kommunen:

- 1) Har en utsedd EKO-samordnare som ansvarar för satsningen kommunalt och är den formella kontakten med Landstinget Dalarna
- 2) Ordnar kommunala EKO-träffar där EKO ges inflytande över det kommunala kulturutbudet och/eller Skapande Skola
- 3) Avsätter en viss budget till EKO-samordnaren till fikainköp, resor osv.

Tre kommunala funktioner har utkristalliserat sig som framkomliga när det gäller samordningen (i vissa kommuner sker en blandning):

Fritid: Personal som t ex ansvarar för kommunens demokratiarbete när det gäller fritiden. Det kan röra sig om personal som har hand om kommunens arbete med Ungdomsråd, medborgardialoger, elevråd, arbetar på fritidsgård osv. Fördelen med denna funktion är att personalen ofta arbetar nära barn- och unga samt har en direkt kunskap om hur olika demokratimodeller och reellt inflytande fungerar i praktiken. Om det inte finns en koppling till funktionerna Skola eller Kultur så riskerar man däremot att EKO missar inflytande över Skapande Skola eller det kommunala kulturutbudet.

Ett exempel där denna lösning har varit framgångsrik är Mora kommun.

Skola: Personal som arbetar inom Skolan. Det kan röra sig om förstelärare inom Estetiska Läroprocesser eller pedagoger inom estetiska ämnen, rektorer eller skolpersonal som har det yttersta ansvaret för Skapande Skola, är medlem i skolans pedagogiska kulturgrupp eller liknande.

Fördelen med denna funktion är att kopplingen till lgr11 och estetiska läroprocesser blir väldigt tydlig. Elevkulturombudens uppdrag har även en stor chans att inkorporeras lättare med skolans övriga undervisning och kan bli en bra resurs i undervisningen. Ansökningarna kring Skapande Skola kommer även de bli mer genomarbetade enl Kulturrådets tankar om barns och ungas inflytande över denna process. En annan fördel är att man via skolan har stor chans att låta satsningen verkligen bli demokratisk då alla elever har skolplikt.

Om det inte finns en koppling till funktionerna Kultur så riskerar man däremot att EKO missar inflytande över det kommunala kulturutbudet.

Exempel där denna lösning har varit framgångsrik är kommunerna Avesta och Leksand.

Kultur: Personal som arbetar inom kommunens kulturadministration. Det kan röra sig om kultursekreterare, kultursamordnare, men även personal från den kommunala kulturskolan. Dessa funktioner brukar ha det yttersta ansvaret för barn- och ungdomskulturen i kommunen och sitter oftast på en kommunal inköpsbudget när det gäller kulturanskaffning. I vissa fall ansvarar redan denna funktion för befintliga Skapande Skola-nätverk, vuxna kulturombud, kontakten med studieförbund och amatörkulturen osv. Fördelen med denna funktion är att kopplingen till den kommunala allmänskulturen blir tydlig och EKO kan ges inflytande över såväl den som viss kulturbudget om kommunen så önskar.

Kulturfunktionen kan däremot ha svårare att "nä skolan" än att "nä fritidssidan" då skolan brukar ha en separat skolförvaltning. I en renodlad kulturfunktion så kan inflytandet över Skapande Skola bli svårt att få till. Det kan också bli svårt för Kulturen enskilt att skapa den återkommande tillförsel av nya elevkulturombud som behövs.

Exempel där denna lösning har varit framgångsrik är kommunerna Hedemora och Älvdalen.

Övriga kommuner har en blandning av ovanstående: Ludvika, Orsa, Borlänge (alla funktioner ovan) och Falun (oklart).

Kultur Hjärta Skola har varit behjälplig i kommunernas arbete att ta fram egna kommunala EKO-strukturer. I många fall har projektet fungerat som en välbehövlig länk mellan olika kommunala nivåer och förvaltningar, kunnat garantera att såväl politiker, tjänstemän och chefer har kunnat mötas för att snabbt skapa förutsättningar för det kommunala arbetet.

Via de återkommande referensgruppsträffarna har även de kommunala EKO-samordnarna aktivt kunna byta erfarenheter över kommungränserna.

Följande kommunala uppräknings är ett försök till sammanfattning över kommunernas väg mot införande av Elevkulturombud, dess organisering och en nulägesanalys.

KOMMUNALA EXEMPEL PÅ ELEVKULTUROMBUDSATSNINGEN

AVESTA

Antal EKO: 4

Åk: 6

Nuvarande samordnare: Malin Björklund, förstelärare estetiska läroprocesser

Organisering: Skola, med visst stöd från kommunal kulturgrupp. EKO utses i klassen som samordnaren har. Avesta var tidigt intresserade av att införa Elevkulturombud, då främst som ett stöd vid ansökan av Skapande Skola-medel.

Kommunen saknar en renodlad kommunal kultursekreterartjänst och organiserar sitt kommunala kulturutbud främst via Avesta Art/Verket. Man har en tjänsteman på kommunkontoret som bl a har ansökningarna för Skapande Skola i sin tjänst.

Avesta införde satsningen i liten skala i två klasser under 2014 av två lärare som såg kopplingen till estetiska läroprocesser och lgr11. Kommunen valde samtidigt aktivt att inte vara med i EKO-satsningen då en av kommunens högsta, beslutande chefer trodde att Landstinget Dalarna/Kultur Hjärta Skola krävde en ekonomisk motprestation för uppbyggandet av EKO-strukturen. Den tjänsteman som hade fungerat som EKO-samordnare fick då lämna EKO-samordningen. Elever som utseddes till EKO under 2014 går nu i Gymnasiet och har lämnat sitt uppdrag.

Under 2015 skedde en nytändning i Avesta och en ny lärare (Malin Björklund) införde Elevkulturombud i sin klass. Malin började också fungera som kommunens EKO-samordnare och medverkade på referensgruppsträffar m m.

Då kommunen saknar en kultursekreterare och att EKO-arbetet främst organiseras via funktionen Skola har Kultur Hjärta Skola aktivt uppmuntrat kommunen att införa en Förstelärartjänst i Estetiska Läroprocesser. Avesta har medverkat i Kultur Hjärta Skolas verksamhet under 2015 och planerar att utöka sin EKO-struktur under 2016.

Kommunen har också en Kulturgrupp som består av pedagoger och leds av resultatsenhetschef för Avestas skolor.

Malin Björklund EKO-samordnare i Avesta berättar:

"Det har varit väldigt inspirerande och intressant med föreläsningar av yngre och äldre. Att få utse elevkulturombud och få se hur de växer in i rollen och vågar ta lite mer plats och talutrymme för varje träff som de är med på. Att eleverna får ta ansvar, bestämma, påverka. Förhoppningsvis ger det ringar på vattnet och sprider sig."

Vuxenprat vid de regionala träffarna och långa restider är något som Malin tar upp i sin utvärdering. Alla som arbetar med Elevkulturombud måste tänka på hur kommunikationen sker när det gäller barn och unga. Risken finns annars att EKO inte förstår. Som skolrepresentant innebär samordningsuppdraget att arbetstid från hennes skola får kompas ut. Avesta har alltså inte riktigt löst frågan om vad ett kommunalt samordningsuppdrag innebär.

Elevkulturombuden i Avesta är nu med och bestämmer över det regionala kulturutbudet genom att medverka på UKD:s Kulturdagar. Rekryteringen av EKO har skett genom förfrågan i Malins klass. En plan för nyrekrytering saknas i dagsläget.

I Avesta är inte EKO fullt ut förankrat men Malin ser en utmaning framöver i att utöka antalet EKO i kommunen samt få med dessa som en part i den kommunala Kulturgruppen. Även arbetet med Skapande Skola ska ses över för att säkra barns och ungas inflytande över ansökningsprocessen. Möte med Kulturförvaltningens chef ska också ske framöver för att undersöka hur strukturen kan byggas ut ytterligare.

I Avesta har inga kommunala EKO-träffar skett ännu, men EKO har varit en synnerlig aktiv del i arbetet med Föreningsmässan 2015. EKO har ännu inte heller inflytande över det kommunala kulturutbudet men förhoppningsvis sker detta under 2016. EKO har däremot varit på ett möte och medverkat vid beslut hur den kommunala potten ang Skapande Skola ska fördelas.

"Tid är svårt. Tjänstemännen behöver släppa in dem [EKO], våga lyssna och lära sig vad unga idag vill ha. Kommunalt stöd och tid till mig som samordnare", säger Malin Björklund.

Avesta är en av kommunerna som även skriver under Kultur Hjärta Skolas Intentionsavtal om att bibehålla en EKO-struktur efter projektets slut.

Bild: Arrangörsutbildning i Borlänge. Avestas Elevkulturombud möter Rikard Rudolfsson som berättar om vad ABF som studieförbund kan bidra med när det gäller arrangörsskap

HEDEMORA

Antal EKO: 15

Åk: 4 - 9

Nuvarande samordnare: Eva Ersbacken, kultursekreterare

Organisering: Kultur och Skola. EKO-samordnare har stöd av Barnkulturnätverk som består av pedagoger från skolorna.

Hedemora är en av de kommuner som har EKO bäst förankrat kommunalt. Det finns ett starkt politiskt och tjänstemannamässigt stöd för satsningen. Kommunens EKO-samordnare har sitt samordningsansvar inskrivet i sin tjänstebeskrivning och EKO finns inskrivet i den kommunala kulturpolitiska handlingsplanen (2015).

Implementeringsprocessen har inneburit möten med såväl den kommunala chefsnivån som den politiska ledningen. Förankring har även skett direkt med kommunens rektorsgrupp.

Kommunen har en stabil verksamhet med vuxna kulturombud vid varje grundskola och det har gjort att förankringen på skolorna har underlättats vid införandet av Elevkulturombud. Alla skolor i Hedemora är ännu inte representerade men under 2015 fanns satsningen på sex av kommunens åtta skolor.

Alla EKO har ingått i en kommunal EKO-grupp med månatliga träffar på deras egen önskan.

Fokus i kommunen har lagts på barn och unga från åk 4 - 9. Detta beslut togs av Kulturnätverket (kulturombud + kulturenhet) efter en diskussion om vilken ålder som de ansåg vara lämplig för EKO att ta till sig information och bidra med sina egna tankar vid regionala träffar, konferenser etc. Elever som utsetts till EKO har både fått anmäla sig själva och blivit utsedda och utlottade. Det har sett lite olika ut på skolorna.

Hedemora har valt att fokusera på delaktigheten på det kulturutbud som ges barn och elever under skoltid. Diskussioner har förts i EKO-gruppen och i möten med de vuxna kulturombuden. De har även deltagit i ett inledande skede av planeringen med Skapande Skola inför ht 2015.

EKO-gruppen träffas en gång/månad. Det är samordnaren som varit sammankallande, satt upp dagordningen, hållit i mötena och skrivit mötesanteckningar. EKO-gruppen har uppmuntrats komma med punkter till träffarna, både under träffarna och inför nästa träff. Tanken finns hos samordnaren med fördelning av ansvaret för mötet i gruppen. På mötena utvärderas även de regionala träffar som EKO medverkar på och baserat på den löpande utvärderingen är EKO nöjda över sina möjligheter att påverka det regionala kulturutbudet.

Tankar finns hos samordnaren att ta med EKO i planering för kulturverksamhet utanför skoltid, exempel i samverkan med studieförbund.

I en del klasser som har god tradition med klassråd har EKO fått tid på dessa för att lyfta sitt uppdrag. Det som återstår i Hedemora är att få till ett avtal eller en överenskommelse med skolorna om att Elevkulturombudens arbete ska räknas in i den ordinarie undervisningen.

Harry Letho är kulturenhetschef i Hedemora och ger följande tips till lyckad införande av Elevkulturombud:

"Utse en representant/medarbetare som ansvarar för kontakten med EKO, skolorna och med kulturombuden som Ni förhoppningsvis har på skolorna, de är väldigt viktiga i EKO:s vardagsarbete under skoltid.

Det som krävs är att lyfta EKO arbete, ha en bra dialog med skolan och att skolorna (lärarna, rektorerna och eleverna) uppskattar det arbetet som EKO gör och visar det genom att låta dem komma till tals vid möten mm. De måste också likt elevråd, idrottsråd och liknande bil avtackade under terminsslut osv."

Eva Ersbacken fyller i:

"Det som gjort att arbetet varit lätt är att det föll väl ut hos kommunens vuxna kulturombud när vi presenterade idén. Att vi då hade politikerna/utb. chef/rektorer med på tåget redan underlättade så klart. Jag är övertygad om att det är av betydelse att Hedemora kommun var väl representerat vid den första delaktighetskonferensen i Borlänge."

Hedemora är en av kommunerna som även skriver under Kultur Hjärta Skolas Intentionsavtal om att bibehålla en EKO-struktur efter projektets slut.

Bild: Arrangörsutbildning i Borlänge. Några av Hedemoras Elevkulturombud möter Riksteatern Dalarnas representanter.

LUDVIKA

Antal EKO: 0

Åk: -

Nuvarande samordnare: Anna Silfverin, Kultursekreterare

Organisering: Kultur- och fritidsförvaltningen med stöd från skolorna

Ludvika kommun har kommit in relativt sent i processen då Anna Silfverin blev ny kultursekreterare i kommunen under 2015. Det formella beslutet att införa satsningen är taget och samordningen ska ske via kultur- och fritidsförvaltningen. När detta skrivs så har ännu inte några EKO utsetts.

Kommunen har tidigare beslutat att ställa sig bakom Region Dalarnas satsning när det gäller Dalarna som "Bästa Ungdomsregion" och ser satsningen kring Elevkulturombud som en naturlig del i det arbetet.

Ludvika är en av kommunerna som även skriver under Kultur Hjärta Skolas Intensionsavtal om att bibehålla en EKO-struktur efter projektets slut.

BORLÄNGE

Antal EKO: 30

Åk: 7 - 9

Nuvarande samordnare: Emma Källberg, Enhetschef, Kulturcentrum Asken

Organisering: Kulturcentrum Asken med stöd från Kulturförvaltningen

Borlänge var den första kommunen som införde Elevkulturombud 2014. Drivande i den inledande processen var Kulturförvaltningens Kultursamordnare (Pelle Andersson) och Kulturcentrum Askens enhetschef (Margareta Gåfväls). Margareta ansvarade för kontakten med kommunens rektorer och garanterade barns och ungas kulturinflytande under skoltid via Kulturcentrum Asken. Pelle ansvarade för kulturinflytandet när det gäller barns och ungas fritid.

Förankring har skett via politik- och kulturchefs nivå.

När Margareta gick i pension 2014 övertogs EKO-samordningen av Emma Källberg (Enhetschef, Kulturcentrum Asken).

Borlänge kommun har arbetat mycket med barns och ungas delaktighet och har ibland känt att Kultur Hjärta Skolas insatser inte har varit i fas med den verksamhet som kommunen har lagt fokus på just då.

Viss otydlighet och kommunikationsbrist har även funnits i kommunen angående de olika roller som de olika kommunala funktionerna har inom EKO-strukturen. Det finns en kommunal vilja att överbrygga denna brist.

Borlänge har framförallt besökt UKD:s Kulturdagar tillsammans med sina EKO.

Satsningen är införd i klasserna åk 7 - 8 och varje klass har minst två representanter. Ambitionen är att erbjuda låg- och mellanstadiet EKO-uppdrag genom att skapa olika kulturforum under året.

Varje högstadieskola har vuxna kontaktpersoner för EKO. Dessa samordnas av Kulturcentrum Asken. Elevkulturombuden har själva utvecklingsidéer kring

nyrekrytering, informationsspridning och står själva för den biten ute på skolorna. Regelbundna träffar med kommunens EKO sker två gånger per termin på Kulturcentrum Asken. På träffarna arbetar man med något praktiskt, genomför workshops eller diskuterar. Utöver det ges EKO andra uppdrag i kommunen, det kan röra sig om att medverka på utbudsdagar och mässor, presenterat olika föreställningar och grupper för publik, vara representanter vid utländska kulturbesök, delta i beslutsprocesser för inköp av olika föreställningar osv.

"Att arbeta med EKO känns både självklart och viktigt. Eleverna har en helt annan kompetens än vi vilket gör att vi både måste och vill samarbeta. Erfarenheten vi fått är att EKO gärna vill påverka och engagera sig i olika delar. Reaktionen vi fått är att EKO har fått kunskap om andra saker än tidigare och genom sitt uppdrag fått helt nya erfarenheter som berikar. Tror det är bra att i framtiden förankra EKO i elevråden." / Emma Källberg

Borlänge är en av kommunerna som även skriver under Kultur Hjärta Skolas Intentionsavtal om att bibehålla en EKO-struktur efter projektets slut.

Bild: Pressutklipp från Dala-Demokraten 20 juni 2014. Borlänge blev först ut med att utse Elevkulturombud i Dalarna

FALUN + NTI

Antal EKO: 6 (Falun) + 3 (NTI)

Åk: 7 - 8, Gymnasiet

Nuvarande samordnare: -

Organisering: Kulturförvaltningen

Falun införde Elevkulturombud via kommunens kulturstrateg (Joakim Lindblad) under 2014. Strukturen genomgick en viss förankring via kommunens rektorer. I efterhand är det tydligt att denna förankring inte har räckt.

Sex elevkulturombud utsågs under 2014 och Joakim Lindblad var kommunens EKO-samordnare. Satsningen var i sin linda när Joakim fick en ny tjänst under året. Någon ny samordnare utsågs inte av Falu kommun trots otaliga påtryckningar från Kultur Hjärta Skola.

Falu kommun är den kommun som har haft svårast att inse sitt kommunala ansvar när det gäller sina egna utsedda Elevkulturombud. Efter att Joakim bytte tjänst var Riksteaterföreningen Falun villiga att åta sig samordningsansvaret för Faluns Elevkulturombud men kommunens tjänstemän var oförmögna att säkra de skriftliga mandat som krävdes från skolornas rektorer för att lösa ansvarsbiten. Mycket av Faluns svårigheter kan ursäktas med kommunens omorganisering på kulturområdet. Hursomhelst är behandlingen av EKO-strukturen anmärkningsvärd då kommunen har som ambition att vara en "Demokratikommun 2020" och marknadsför sig själva som "Kulturkommun".

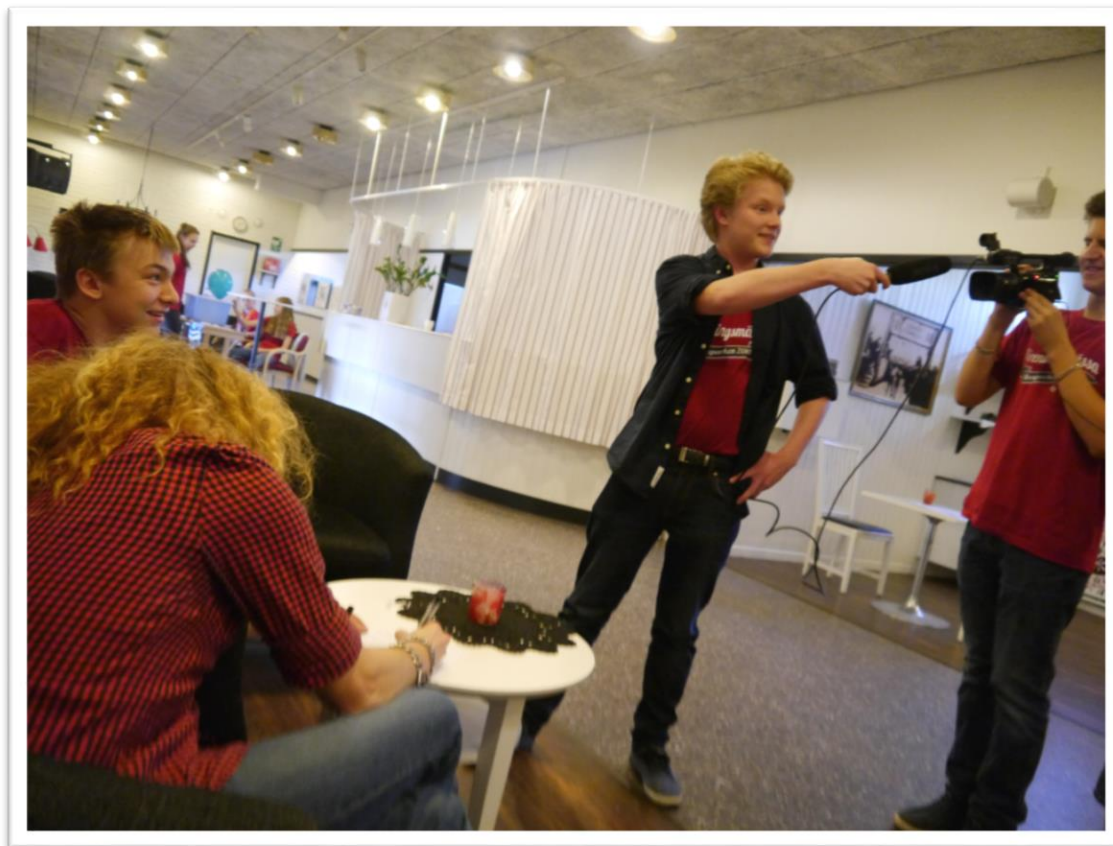

Bild: Föreningsmässans PR-grupp "in action" på Moraparken

Lärdomar från Falu kommun visar på vikten av förankring bland högre kommunala tjänstemän, en formaliserad samverkan mellan skola och berörda kommunala förvaltningar samt att EKO-samordnare ges arbetstid till sitt uppdrag. Som ny EKO-samordnare behöver man också egna verktyg och tips i sitt uppdrag. Dessutom är det viktigt att även utsedda Elevkulturombud ges verktyg för att arbeta operativt på sin egen skola när det gäller kulturfrågorna.

Under 2015 tog elever från NTI-Gymnasiet kontakt med Kultur Hjärta Skola på egen hand. Då NTI-Gymnasiet är en privat aktör och då Falu Kommun saknade en samordnare tog projektet hand om dessa elever. Under året medverkade dessa tre elever i arbetet med Föreningsmässan och samtal fördes med NTI-Gymnasiets ledning för att formalisera en återkommande EKO-struktur på skolan. NTI-eleverna blev även Trainees i Riksteaterföreningen Falun.

Om Falun ska ta ett omtag framöver när det gäller Elevkulturombud bör även NTI-Gymnasiet vara med i det framtida arbetet.

LEKSAND

Antal EKO: 16

Åk: ?

Nuvarande samordnare: Elisabeth Stenborg

Organisering: Skola

Leksand var en av kommunerna som var med tidigt i arbetet med Kultur Hjärta Skola och tankarna kring Elevkulturombud. Längre trodde projektet att organiseringen skulle ske via Kulturförvaltningen men det blev tydligt ganska tidigt i processen att det var av yttersta vikt att skolan skulle ta ett större lass om satsningen skulle genomföras. Så skedde också tillslut.

Den kommunala processen i Leksand har varit spännande att följa lite på håll då kommunens diskussioner sammanfattar lite av den inneboende konflikt som kan finnas mellan de kommunala strukturerna Kultur och Skola. Beroende på om en lägger fokus på Elevkulturombuden som beslutsfattare över det breda kulturbegreppet och kulturutbudet i en kommun, eller om en lägger fokus på Elevkulturombuden som en resurs i arbetet med Skapande Skola och ser tankarna om estetiska läroprocesser i lgr11 som primärt, så riskerar en låsning ske mellan de olika förvaltningarna. I slutändan kan frågan handla om tid, personalresurser och budgetutrymme. Det är min åsikt att denna låsning skedde tidigt i Leksand men kommunen är inte ensam om att hamna här.

Samordningen har skett via Karin Elfving som var rektor över Insjöns och Ullvi skolor. Även Elisabeth Stenborg (lärare och medlem i Riksteaterföreningen Paraden) fungerar som EKO-samordnare i kommunen. Karin Elfving lämnade sin tjänst under 2015.

EKO har medverkat på regionala Kulturdagar samt är också med i arbetet kring Skapande Skola.

Leksand är alltså (tillsammans med Avesta och Borlänge) den kommun som har starkast fokus på Skolans organisering av Elevkulturombud. Tyvärr har inte Leksand medverkat på referensgruppsträffar i någon större utsträckning under året, pga tidsbrist, vilket gör det aningen svårt att veta hur satsningen är organiserad kommunalt.

Leksands utmaningar framöver bör vara att skapa ett samarbete med kommunens Kulturförvaltningen så att EKO även ges ett inflytande över det kommunala kulturutbudet. Utöver det måste en EKO-samordnare utses som ges tid till uppdraget och kommunens (eller skolornas) mandat att agera som en samordnare.

Under 2015/2016 har kommunen utökat sin satsning kring EKO rejält och det ska bli spännande att se var Leksand landar i sin framtida organisering. Det kan ju vara så att kommunen väljer att renodla skol-spåret och det vore relativt unikt i Sverige.

MORA

Antal EKO: 6

Åk: Högstadiet

Nuvarande samordnare: Karl Larsson, barn- och ungdomskultursekreterare

Organisering: Fritid/Kultur med stöd av Skola

Mora är den kommun som tydligast har valt att organisera Elevkulturarbetet som ett led i kommunens fritidssatsningar. I Mora har det inte inneburit några större svårigheter då fritid ligger under kulturförvaltningens ansvarsområde.

Förankringen av Elevkulturstrukturen har också gått relativt smärtfritt i Mora. Detta mycket på grund av att kommunens nuvarande kulturchef Caroline Smitmanis Smids är en av skaparna och initiativtagarna till Kultur Hjärta Skola då hon tidigare var ordförande för Riksteatern Dalarna.

Mora hade däremot tidigt en tanke om att låta organiseringen ske via Kulturskolan samt koppla strukturen tydligt till övriga kommunala satsningar när det gäller inflytande för barn och unga. Längre letade man efter en övergripande kommunal strategi och tiden rann iväg en aning.

Under 2014 gavs uppdraget att införa EKO-strukturen till Åke Nyström (kommunens ungdomssamordnare) som införde satsningen i samarbete med kommunens skolor och dess elevråd.

Mora har som strävan att ha två EKO per årskurs och högstadieskola, vilket innebär 12 elever. Nyrekryteringen sker med hjälp av elevråden och kommunala träffar sker vid behov.

Åke Nyström berättar: "Det primära uppdraget för EKO är att ha inflytande över det kulturutbud som kommunen erbjuder. De ska också lyssna in och ta tillvara de önskemål och behov som lyfts fram på respektive skola. Om det t.ex. finns önskemål om disco på någon skola får EKO möjlighet att vara med och arrangera."

Elevkulturombuden i Mora är med och bestämmer över utbudet när det gäller skolbio och teaterföreställningar som visas inom ramen för skolans verksamhet. På så sätt ges EKO i Mora inflytande över kulturbudget. De har även medverkat som funktionärer på olika utställningar, kulturarrangemang och har funnits med i en jury i en novelltävling som har arrangerats i kommunen.

I Mora har en framgångsfaktor varit att ha med Skolan i upplägget. Skolpersonal har hjälpt till att sprida information om satsningen och funnits med i arbetet med rekrytering av Elevkulturombuden. Kommunen har också tydliggjort för

Elevkulturombuden vilka ramar som det kommunala uppdraget gäller - som EKO bestämmer man inte, man får vara med att bestämma.

Åke Nyström avslutar: "Införandet av EKO har öppnat möjligheter för ökat kulturintresse även bland vuxna. Kulturen har hamnat i fokus på ett annat sätt. Det mesta har fungerat bra. Det som kanske kan vara en svår balansgång är åldersskillnader på EKO. Det kan vara svårt att hitta gemensamma ingångar för en 9-åring och en 15-åring. Samtidigt är det viktigt att de möts. Viktigt att tänka på är att EKO inte försvinner i byråkrati, organisation och förvaltning. Även en tanke på att länet är stort med långa resvägar bör finnas med när det gäller kurser och andra sammankomster. Fungerar det på kommunal nivå så kommer det även att fungera på regional nivå. Det som är viktigt att tänka på är hitta ungdomar som verkligen är intresserade av kultur. Tyvärr har vi haft några som varit med för att slippa skolarbetet. "Kulfaktorn" är viktig. Det ska vara roligt och meningsfullt. Inga möten bara för att det ska vara ett möte. Viktigast av allt är att det ska vara på riktigt. Blir EKO lovade att få ha inflytande då ska de också få inflytande. Ett mycket bra och utvecklande projekt som borde startat för länge sedan."

ORSA

Antal EKO: 6

Åk: 7 - 9

Nuvarande samordnare: Kristina Klockar, Kultursamordnare

Organisering: Kultur/Fritid/Skola

Orsa kommun kom in sent i Kultur Hjärta Skola (början av 2015) när det gäller Elevkulturombud och har löst organiseringen genom en samverkan mellan de tre funktionerna Skola, Kultur och Fritid. Kommunen har haft en snabb men lyckad implementeringsprocess.

Projektet har i praktiken inte gjort så mycket aktivt förankringsarbete i kommunen annat än att ha ett möte med kommunens kulturchef och kultursamordnaren Kristina Klockar. Det fanns redan en efterfrågan i kommunen om att ha kulturintresserade ungdomar som en referensgrupp på fritiden och den mesta förankringen har skett av de kommunala tjänstemännen själva - via kommunens kulturgrupp, rektorer, skolchefer och politiker i kulturutskottet.

Elevkulturombud väljs ut från högstadielklasserna beroende på elevernas intresse. Totalt sex EKO utses, två från varje årskurs, och lottning sker vid behov.

Kristina Klockar från kulturförvaltningen är kommunens EKO-samordnare, men uppdraget delas med Ann-Sofi Sund (ungdomskonsulent, fritidsförvaltningen) och Kristina Näsström (fritidsledare, skolförvaltningen).

Orsa har ingen uttalad kommunal strategi kring EKO-arbetet men har planer på att ha två kommunala träffar per termin. Tanken är att även de vuxna kulturombuden ska medverka på några av dessa. Elevkulturombuden följer också med på UKD:s inplanerade Kulturdagar under året samt har lokala träffar på sina skolor som sker på lektionstid.

Kommunens Elevkulturombud har ännu inte inflytande över Skapande Skola men ges inflytande över kulturinköp till skolorna och kommunen. Det är på gång med film i

skolan och det finns planer på att söka filmprojekt pengar framöver som kan ge lite mer fart på Elevkulturombudens direkta inflytande.

"Kulturdagar har varit mycket bra både för kulturombuden och elevkulturombuden, då har EKO känt att de gjort något som påverkat. På resan hem har vi diskuterat deras protokoll från vad de upplevt." /

Kristina Klockar

Kristina nämner referensgruppsträffarna för EKO-samordnarna som något positivt och inspirerande samt vikten av utskick och förda protokoll från en framtida regional funktion. Stöd kan behövas framöver när det gäller tankarna kring att elevkulturombuden även ska ta tillvara klasskamraternas tankar och åsikter när det gäller kulturområdet. Vikten att ha tid för samordningsuppdraget och ha tydliga roller bland de vuxna nämns också som framgångsfaktorer. Att bygga en sammanhållning bland Elevkulturombuden ses också som viktigt framöver.

Orsa är en av kommunerna som även skriver under Kultur Hjärta Skolas Intentionsavtal om att bibehålla en EKO-struktur efter projektets slut.

ÄLVDALEN

Antal EKO: 20

Åk: 2 - 9

Nuvarande samordnare: Gun-Britt Hurtig, kulturpedagog

Organisering: Kulturförvaltningen med stöd av skolan

Älvdalen införde Elevkulturombud vårterminen 2014 och organiseras framförallt via Kulturförvaltningen och kulturpedagog Gun-Britt Hurtig. Under hela implementeringsprocessen har även Musikskolans chef Melker Bodin varit drivande i arbetet. Kommunen har en barnkulturplan där barns och ungas rätt till ett visst antal teaterföreställningar osv nämns. Tidigare har en struktur kring barns och ungas inflytande över kulturområdet saknas, men nu är detta på god väg.

Förankringen i kommunen är bra, såväl kultur- och skolcheferna och rektorerna stöder satsningen. Än så länge finns inget politiskt beslut i kommunen som garanterar strukturens fortsättning, men Älvdalen har en ambition att fortsätta efter projektets slut.

Rektorsgruppen vet mycket väl om projektet och har ställt sig positiva och hjälpt till att lösa transporter och få loss elever och personal när EKO har medverkat på de olika insatserna i länet. Skolchefen är också positivt inställd och informerad. Hjälper till för att få till en bra organisation så inte allt hamnar på kultursidan.

Kommunen har Elevkulturombud och vuxna kulturombud på samtliga skolor. Just vuxna Kulturombud på skolorna ses som en förutsättning att även införa EKO på skolorna. Det är tänkt att de vuxna Kulturombuden ska fungera som Elevkulturombudens första länk på skolorna. Förhoppningen är att skolorna ska komma igång med temaarbeten där Elevkulturombuden får vara med och påverka. I detta arbete ligger också tankarna om barns och ungas inflytande över Skapande Skola.

I Älvdalen planerar man att få in allt EKO-arbete, skapande skola, val av föreställningar, konstsalong, skrivartävling i skolans årsplanering.

Kommunala EKO-träffar sker 1 - 2 gånger per termin. En egen kommunal Kulturdag har gått av stapeln i Särna under projektiden då alla elevkulturombud fick göra lite trygghetsövningar, gå igenom det regionala kulturutbudet, fick information om Skapande Skola, tittade på klipp på internet när det gäller kulturutbud, besökte kulturrådets (numera nerlagda) sida bolla.se och fick tycka till om det kommunala kulturutbudet. Det Elevkulturombuden tyckte bokades sedan upp via Skapande Skola-medel.

Till utmaningarna framöver kan nämnas att ge barn och unga inflytande baserat på den ålder de är, de långa resorna inom länet som innebär att EKO missar mycket skoltid, utöka elevkulturombudens uppdrag att även ta in klasskamraternas idéer, få till en övergripande årsplanering för satsningen, frågor om vuxnas styrning och elevkulturombudens rätt till inflytande, tidsåtgång för alla inblandade, behovet av skolornas utökade ansvar kommunikationsfrågor osv.

"EKO:s framtid i Dalarna ser jag väldigt positivt på. Vi har träffat andra kommuner som inspirerar oss och att få komma samman är en viktig katalysator för att få fart på den egna verksamheten. För att satsningen ska kunna fortsätta i Älvdalen krävs ett uthålligt arbete och att de som arbetar med det får stöd från ledningen. Lätt att ta ut all energi och att luften sen går ur..." / Melker Bodin

"I vår stora glesbygdskommun finns det många som är intresserade av kulturfrågor men som kommun har vi få möjligheter att tillgodose intresset. Vi är beroenda av ideella krafter, föreningar m.fl. och kan vi få ungdomar intresserade genom sitt EKO-arbete har vi vunnit mycket. Att vara delaktiga här leder säkert till större möjlighet att kunna vara delaktiga i andra sammanhang." / Gun-Britt Hurtig

I slutet av denna rapport finns en bilaga där några av Älvdalens EKO har lämnat sina synpunkter på satsningen.

Älvdalen är en av kommunerna som även skriver under Kultur Hjärta Skolas Intentionsavtal om att bibehålla en EKO-struktur efter projektets slut.

FRAMTIDEN

DEN FRAMTIDA REGIONALA ORGANISERINGEN - DALARNAS ELEVKULTUROMBUD (EKO)

Den 16 juni 2015 hade Landstinget Dalarnas Kultur- och Bildningsförvaltning möte angående Dalarnas framtida organisering kring den upparbetade EKO-struktur som Kultur Hjärta Skola har tagit fram i samverkan med kommunerna. Medverkande på mötet var Malin Lagergren, Ulrika Öhrn, Anneli Strömberg, Nina Olsson, Camilla Nyman och Mattias Dristig. Efter diskussion tog Malin Lagergren följande beslut (kursivt):

Ulrika Öhrn (Barn- och ungdomsstrateg) blir den strategiska samordnande parten för att garantera strukturens fortsättning. Ung Kultur Dalarna (UKD) får ett nytt uppdrag framöver där det operativa arbetet kring Elevkulturombuden kommer landa. Representanter från UKD börjar även arbeta med "Fadderkommuner" framöver. Alla dessa tre delar tar över den roll som Mattias har haft som projektledare.

Intensionsdokument kommer skrivas med kommunerna och skrivas under av Malin Lagergren (Landstinget Dalarnas högsta chef Kultur- och Bildningsförvaltningen) samt Kultur- och Bildningsnämndens ordförande Mursal Isa (mp). Kommunerna skriver under beroende på i vilken utsträckning strukturen är förankrad kommunalt.

Intensionsdokumenten med kommunerna blir ett mellanled för att säkra strukturen innan de regionala överenskommelserna med kommunerna skrivs under. I dessa dokument kommer Landstinget Dalarna försöka få med tankarna kring Elevkulturombud med kommunerna. Denna process kan däremot dra ut lite på tiden.

Landstinget Dalarna skriver också in skrivningar kring Elevkulturombud i den kommande Kultur- och Bildningsplanen.

ETT GEMENSAMT ANSVAR MEN MED OLIKA ROLLER

Det löpande arbetet med EKO innebär alltså såväl strategiska som operativa delar samt att stötta upp kommuner som vill införa satsningen. Se "Ett förslag till Årscykel Elevkulturombud (EKO)" nedan för hur det löpande arbetet bör genomföras för att inte tappa fart samt vara meningsfullt för kommunerna. Arbetet organiseras i tre funktioner:

Jag ser Barn- och ungdomsstrategens funktion som en sammankallande part när det gäller framförallt träffar med kommunernas EKO-samordnare. Syftet med dessa träffar är att få till ett erfarenhetsutbyte mellan kommunerna samt ren informationsspridning i frågor som rör barns och ungas reella inflytande över kulturområdet. Strategens uppgift är också att vara länken mellan Region Dalarna och hitta samarbeten mellan EKO-strukturen och tankarna kring "Bästa Ungdomsregion". I strategens uppgifter bör även kontakten med politiker och skolchefer förekomma när det väl efterfrågas från kommunerna – allt för att stötta nya kommuner som kan tänka sig införa satsningen. Planeringsträffar bör då ske tillsammans med den kommunfadder från UKD/verksamheterna som har hand om aktuell kommun. Kopplingarna kring Skapande Skola/Kultur blir på detta sätt tydligt.

Ung Kultur Dalarna ser jag tydligt ha en mer operativ roll. Detta underlättas om UKD börjar arbeta mer projektbaserat framöver med de uppgifter som är återkommande när det gäller Årscykeln. Mitt tips är att använda WBS/Aktivitetsplaner i detta arbete då en viss framförhållning kommer krävas i det operativa arbetet. Det är en uppenbar vinst om representanter från Region Dalarna är med i UKD för att knyta satsningarna närmare varandra. Representant från Region Dalarna har även den en mer strategisk roll.

En tredje dimension med EKO blir tankarna kring att de olika verksamheterna inom UKD utser Fadderkommuner. På så sätt kopplas en fysisk person från verksamheterna till de olika EKO-kommunerna. Denna person blir länken mellan kommunala EKO-samordnare och UKD. Detta underlättar kommunernas kontakter med UKD men förutsätter att faddern har ett operativt förhållningssätt gentemot sin EKO-samordnare och dennes kommunala Elevkulturombud.

Ska man sammanfatta upplägget så blir det alltså såhär:

- Strategen omvärldsbevakar, sammankallar EKO-samordnarna, har inledande kontakt med kommuner som vill införa EKO samt leder UKD:s arbete kring EKO.
- UKD blir det sammanhang där verksamheterna planerar tillsammans och delar på generella uppgifter som kommer EKO-kommunerna till del.
- Faddrar från verksamheterna blir de person som har det yttersta operativa ansvaret och kontakten med utsedd EKO-kommun.
- Övriga resurser i arbetet blir alla kommunala EKO-samordnare, kultur- och skolchefer, kommunala kulturnätverk, kommunala Skapande-Skola-administratörer samt förstelärare som har Estetiska Läroprocesser (eller liknande) som specialområde.

FÖRSLAG TILL ÅRSCYKEL ELEVKULTUROMBUD (EKO)

Som bilaga i denna rapport hittar man ett förslag till en Årscykel när det gäller organiseringen av Elevkulturombud (EKO) i Dalarna.

KOMMUNAL NYREKRYTERING OCH UPPSTART

Skolans uppdelning i terminer gör att den kommunala nyrekryteringen av EKO bör ske under HT direkt efter skolstart. Det är också önskvärt att de kommunala EKO-samordnarna har en inledande träff med sina nya EKO innan höstens Kulturdag. Det kommunala upplägget stärks i o m detta då kommunala EKO-samordnare får chans att träffa sina lokala EKO innan Landstinget Dalarna/UKD träffar dessa. På så sätt byggs en grundtrygghet och kommunerna får en chans att först förklara för sina EKO hur uppdraget ser ut kommunalt.

REGIONAL UTBILDNING, KULTURDAGAR OCH EKO-KORT

Genom att lägga den regionala utbildningen av nya EKO på vårterminen ges EKO en chans att direkt få praktisk kunskap om vad det innebär att vara EKO genom att som "första regionala uppdrag" få gå på höstens kulturdag som arrangeras av UKD. Det är min klara uppfattning att detta är att föredra då EKO på detta sätt får en mer praktisk kunskap om vad uppdraget kan handla om och utbildningsinsatsen på VT kan lägga fokus mer på det estetiskt kvalitativa kulturbegreppet (teater, dans, litteratur osv) snarare än det samhällsvetenskapliga kulturbegreppet (etnicitet, matkultur, religion osv).

Den regionala utbildningen av EKO bör ske under VT och fokusera på frågor om vad kultur egentligen är för de enskilda elevkulturombuden, lära sig om olika nivåer när det gäller kulturadministration, samt fördjupad kunskap om vad uppdraget som EKO innebär för att även nå sina klasskamraters åsikter. Eventuellt behövs två utbildningstillfällen här. Utbildningen som vi hade på Dalarnas Museum 16 september 2014 bör tjäna som inspiration.

Kulturdagarna bör alltid ha minst ett utbildningsinslag som kan komma alla EKO till del. Det kan röra sig om utbildning inom demokrati och inflytande, arrangörskap eller föreläsningar som på annat sätt stärker EKO i sitt uppdrag. Dessa pass är självklart frivilliga och öppna även för vuxna. Tycker att UKD ska undersöka om föreläsnings- och workshopsresurser inom folkhögskolorna, studieförbunden eller konsulenternas spetskunskap kan användas mer vid dessa tillfällen.

Senast under vårens Kulturdag delas årets EKO-kort ut till samtliga EKO. Kortet gäller under VT och HT. Kulturkortet tas fram av UKD under HT året innan. EKO som inte medverkar på vårens Kulturdag får dessa sedan av sin kommunala samordnare.

TRÄFFAR MED EKO-SAMORDNARE

I upplägget ovan är totalt fyra träffar med EKO-samordnarna inplanerade. Det är aningen mindre än vad som har skett under projektets tid, men antagligen tillräckligt för att inte förlora styrfart i kommunerna. Färre än fyra träffar per år riskerar att utarma hela strukturen då dessa träffar är ytterst viktiga för samordnarna och ger ett naturligt kunskapsutbyte mellan kommunerna.

Tid bör avsättas på dessa träffar så att kommunerna får tips och kan lära sig av varandra när det gäller kommunalt EKO-arbete. Jag kan inte mer än nog poängtera vikten av att dessa träffar sker på samordnarnas villkor och inte mynnar ut i träffar av typen "Landstinget informerar".

På dessa träffar bör även EKO ges möjlighet att medverka för att även här ges reellt inflytande. Mitt förslag är då att 1-2 EKO från varje kommun är med på dessa träffar (tillsammans med sin samordnare) och representerar övriga kommunala EKO.

Eventuellt bör några av träffarna endast vara till för EKO-samordnarna för att på så sätt stärka de vuxna EKO-samordnarna i deras uppdrag.

Träffarna bör rotera ute i länet och eventuellt agerar kommunala EKO som värdar för dessa tillsammans med sin samordnare. En ambition bör vara att inbjudna EKO även ges möjligheter att byta erfarenheter mellan sig själva och på så sätt även få inspiration i sitt kommunala uppdrag.

DELAKTIGHETSKONFERENS

I slutet av året sker en Delaktighetskonferens/Föreningsmessa som tas fram i samarbete med äldre intresserade EKO, UKD, kommunerna och Region Dalarna. Arbetet med denna konferens sker under året, leds av delar av UKD och Region Dalarna (Ung Kultur) och är speciellt för EKO som går i Gymnasiet. Studieförbunden, Dalarnas olika föreningar och Riksteatern Dalarna har här en given plats.

REKOMMENDATIONER

TILL DET KOMMUNALA ARBETET

I den kommunala förankringsprocessen finns en uppenbar risk att ansvar bollas mellan olika förvaltningar och allt fastnar i det kommunala maskineriet. Förankringsprocessen bör därför vara bred, bygga på gemensamma möten där rollfördelning och mandat tydliggörs. Att kommunala chefer från de olika förvaltningarna medverkar i detta arbete är en förutsättning för en lyckad implementering. Om politiska beslut även finns så är det en mycket stor fördel.

I de fall en koppling till lgr11 sker (via t ex skrivningarna om Estetiska Läroprocesser och arbetet med Skapande Skola) stärks satsningens legitimitet ytterligare och ett naturligt samarbete kan möjliggöras mellan förvaltningarna kultur, fritid och skola.

Om man ser till samtliga EKO-kommuner blir det tydligt att det är av största vikt att kommunen har en, eller flera, engagerade EKO-samordnare utsedda. Dessa måste även ges tid för sitt uppdrag och agera med ett säkert mandat från chefer, medverkande kommunala förvaltningar och i nära samarbete med skolornas rektorer. De kommuner där mandatet är tydligt sker storverk och barns och ungas delaktighet över kulturområdet garanteras.

En uttalad kommunal politisk strategi när det gäller barns och ungas delaktighet är inte nödvändig men underlättar arbetet för de kommunala EKO-samordnarna. Likväl som att få uppdraget inskrivet i tjänstemännens arbetsbeskrivningar.

Jag tar även tillfället i akt och tipsar om Kils kommuns "HANDLINGSPLAN FÖR SKAPANDE SKOLA LÄSÅR 2014/2015" som innehåller mycket matnyttigt ur ett kommunperspektiv. Denna skrift, tillsammans med annat nyttigt material, finns på Kultur Hjärta Skolas projektblogg.

I de kommuner som har starkast skolfokus kan en viss problematik uppkomma i synen på lagd arbetstid då EKO-samordnarna har ett kommunalt uppdrag som kan drabba enskilda skolenheter. Det är viktigt att detta lyfts kommunalt och tydliggörs. Naturliga EKO-samordnare från skolkåll torde vara förstelärare i Estetiska Läroprocesser alt andra kreativa skolämnen.

Kommuner med för starkt Skolfokus riskerar att helt missa barns och ungas inflytande över det kommunala kulturutbudet och kommunal kulturbudget som rör åldersgruppen.

En stark rekommendation är att ett nära samarbete mellan de tre sektorerna (Fritid, Skola och Kultur) prioriteras. Kommunala barnkulturplaner där skolans och fritids uppdrag tydliggörs är också en framgångsfaktor.

Ser man till alla utsedda EKO i kommunerna så har rekryteringen sett lite annorlunda ut. Vissa har utsetts via lottning och andra via kulturintresse. Det finns en uppenbar demokratisk risk att utse EKO via kulturintresse då man riskerar att upprätthålla redan befintliga socioekonomiska strukturer. Risker att EKO-uppdraget ges till skötsamma elever från redan kulturrika hem är uppenbar. Om så sker så förstärks snarare en demokratisk orättvisa inom kulturområdet, redan i unga år. Kommunerna bör ha en tydlig utarbetat policy kring rekryteringen så att hänsyn tas till alla

likabehandling oavsett etnicitet, funktionsnedsättningar, social ekonomisk bakgrund etc.

Kommunerna bör även vara tydliga med att kräva utdrag ur polisens belastningsregister från alla parter som arbetar med elevkulturombuden. Detta blir även viktigt i det fortsatta arbetet med den ideella sektorn. Ansvarsbiten för detta är kommunernas då det är de som utser Elevkulturombud.

Det är ytterst viktigt att kommunala EKO-träffar hålls. Detta för att stärka banden mellan den utsedda EKO-samordnaren och Elevkulturombuden. Det handlar om att skapa en trygghet för barn och unga som har getts ett viktigt kulturuppdrag samt ge inflytande över det kommunala kulturutbudet.

Grundtanken är att EKO-samordnare alltid följer med och ansvarar för sina EKO på satsningar som Landstinget ordnar.

TILL DET REGIONALA ARBETET

Föreningsmässan har alla möjligheter att fungera som en modell för liknande satsningar i framtiden där barn och unga arrangerar tillsammans med vuxna. Det är en stor fördel att Dalarna nu har Elevkulturombud som kan fungera som förebilder för framtida unga arrangörer. Dessa måste tas tillvara.

En idé inför framtiden kan också vara att ta med föreningarna mer och tidigare i arbetet. Om så sker bör även föreningarna utbildas tillsammans med elevkulturombuden. Här finns däremot en risk - ju fler vuxna som är med tillsammans med de unga arrangörerna ju större chans är det att de vuxna tar över samtalet och de unga reduceras till hjälpredor istället för likvärdiga parter. Isåfall måste de vuxna även ges en utbildning i t.ex. åldersmaktsordningen, delaktighetstrappan och vad reellt inflytande kan innebära.

Är det önskvärt att utforma Föreningsmässan till en ren Kulturmässa eller ska barn och unga vara med och arrangera UKD:s Kulturdagar? Vad innebär det i praktiken för EKO-strukturen att den är inskriven i Dalarnas Kultur- och Bildningsplan när det gäller arrangörskap och EKO:s roll? Är Elevkulturombudens uppgift i framtiden endast Kulturrelaterat eller är även bildningsspåret viktigt? Är det verkligen EKO:s uppgift att arrangera en framtida Föreningsmässa där kulturspåret inte är särskilt tydligt?

Hittills har kommunerna varit förskonade från allt för stora kostnader när det gäller det regionala arbetet och jag tror att det är viktigt även i fortsättningen. Samordnare får ingen ersättning för att transportera vare sig själva eller sina EKO till olika satsningar då det ligger i kommunernas intresse att bedriva en verksamhet som gynnar barn och ungas inflytande över kulturområdet. På Kulturdagar osv så har det däremot varit viktigt att bjuda EKO på mat då de själva inte har pengar till detta. Principen har varit att kommunerna står för egna transporter och lokal vid t.ex. en samordningsträff och Kultur Hjärta Skola står för innehåll och förtäring.

För varje ny EKO som utses i kommunerna är det viktigt att informera och ta in ett tillstånd enligt PUL och publicering av foto osv. Detta sker automatiskt för anställda tjänstemän inom kommunerna men frågan är om det verkligen sker automatiskt på skolnivå. Kommunala EKO-samordnare måste ges detta återkommande uppdrag och samla in dessa tillstånd kommunalt. Annars kan inte verksamheten dokumenteras

löpande. Detta arbete bör underlättas från regionalt håll via gemensamma standarddokument som bör tas fram i framtiden.

Jag har även förutsatt att samtliga EKO-samordnare har lämnat ett utdrag ur Broddsregistret vid sin kommunala anställning. I samband med arbetet med föreningarna 2015 så väcktes däremot denna fråga ytterligare och jag tror att det är av yttersta vikt att alla som arbetar med EKO ska visa upp ett sådant utdrag. Inom skolans värld sker detta automatiskt men så är nog inte fallet när det gäller kulturområdet eller i arbetet med föreningar, studieförbund osv. Även här bör ett standardiserat brev användas som kommunerna kan ansvara för.

Vissa kommuner har en plan för att ta hand om EKO som går i gymnasiet, andra har det inte. Risken finns att kommunala EKO-samordnare tappar kontakten med EKO när dessa väl börjar i gymnasiet. Från Landstinget Dalarnas perspektiv vore det mycket tråkigt då man riskerar att gå miste om en stor kulturell kraft som kan gynna länet i stort. Det är min övertygelse att dessa elever är en grogrund när det gäller kreativa näringar, arrangörer osv, och det vore synd om dessa inte tas om hand efter det kommunala uppdraget ev tar slut. Här tror jag att Riksteatern Dalarna, Region Dalarna och Studieförbund har mycket att bygga vidare på i framtiden.

Kontakter med kommunala skolledare bör undvikas av den regionala strukturen då detta är en av EKO-samordnarens uppgifter.

Det finns en uppenbar risk när det gäller samordningen av hela EKO-strukturen. Hela upplägget förutsätter att UKD börjar arbeta mer processbaserat med tydliga aktivitetsplaner, avgränsade uppdrag och ansvar. Då EKO-strukturen är inskriven i Kultur- och Bildningsplanen 2015 - 2018 är tankarna kring fadderkommuner mycket goda. Men det kan innebära att UKD:s verksamheter lägger allt sitt krut i en enskild kommun och på så sätt missar lite av sitt regionala uppdrag när det gäller barns och ungas inflytande över kulturområdet. Alternativet är att alla verksamheter överröser kommunerna med fysiska träffar (där mötet med EKO sker) och EKO-samordnares tid tas i för stort anspråk. Nyckeln till en lyckad samordning av hela arbetet borde även vara en tydlig kommunikation mellan de olika delarna som ska samordna det framtida arbetet. EKO-samordnarna uttrycker också en farhåga att de fysiska träffarna mellan kommunerna ska nedprioriteras eller utebli.

"Delaktighetskonferenserna som jag deltagit på har varit bra och uppskattade, men önskvärt hade varit att eleverna får göra sin röst hörd genom att bolla idéer kring olika teman osv. Någon gemensam resa till olika kulturella platser som intresserar eleverna skulle ha varit bra. Vad finns det i regionen, vad kan man påverka osv. Ngn "Pepp" resa! Inför framtiden känner vi att vi blir inbjudna till Ung kultur dalarna och därmed kan varje kommun samarbeta med sina EKO." / Emma Källberg, enhetschef Kulturcentrum Asken

En diskussion som Landstinget bör ta är även Elevkulturombudens framtida roll när strukturen finns inskriven i en Kultur- och Bildningsplan. Är det önskvärt att tänka brett när det t.ex. gäller en Föreningsmessa eller ska fokus läggas på en renodlad Kulturmessa? Är det UKD:s ansvar att arrangera föreningsmässor eller ska det ske via andra funktioner inom Kultur- och Bildningsförvaltningen? Det bör inte finnas någon motsättning i att kommunernas elevkulturombud får en fråga om att även arrangera rena förenings- och bildningsevenet från olika delar av förvaltningen, studieförbund eller

länets föreningar. Allt praktiskt arrangörsarbete gynnar länet och ger unga människor erfarenheter. Den här diskussionen bör däremot föras.

Det finns ett utvecklingsarbete när det gäller att samla och organisera länets olika lärare och pedagoger som specifikt har kulturen som ämnen. Det finns ett antal förstelärare inom Estetiska läroprocesser i länet (Avesta, Falun och Malung) som bör samordnas för att stärka det framtida arbetet med barns och ungas rätt till kultur och inflytande.

Samarbetet med Högskolan Dalarna bör också utökas i något framtida projekt eller i mer återkommande verksamhet. Likaså arbetet med DIG och LÄNK som sker via Riksteatern/Dalateatern.

"Jag hoppas att fortsättningen från regionalt håll kommer ha en liknande inriktning som projektet haft, med stor vikt vid regionala träffar både för samordnare och EKO. Kulturfrågorna har ett stort värde men en liten plats i det kommunala arbetet så vi, både vuxna och barn/ungdomar, behöver den kreativa gemenskapen över länet för att hålla kulturen/frågorna levande. Det är också viktigt att EKO får närvara vid kulturdagar/event, det är en förutsättning för en god möjlighet för EKO att vara med och påverka kulturverksamhet/utbud på hemmaplan." /
Eva Ersbacken, Kultur- och EKO-samordnare Hedemora

Dalarnas arbete med Elevkulturombud och övriga satsningar som har fokus på barns och ungas inflytande över kulturområdet bör uppmärksammas via en separat wordpress-blogg. Kommunernas egna hemsidor bör länkas från denna centrala sida via RSS-flöden eller liknande. Det nuvarande filmkontot på Vimeo som ägs av Scen Dans Konst bör även användas i arbetet.

Kultur- och Bildningsförvaltningen bör vara öppen för att bedriva en återkommande och planerad Prao-verksamhet för länets Elevkulturombud som ett led i deras löpande utbildning till framtida kulturarbetare.

"Jag tror att verksamheten med EKO är här för att stanna i Dalarna. Men det kanske skulle vara idé att bjuda in till en konferens för representanter från de kommuner som inte infört EKO, och bjuda in några av oss som arbetet med detta från start för att delge våra erfarenheter. Både politiker, chefer och samordnare." Eva Ersbacken, Kultur- och EKO-samordnare Hedemora

Lärdomar från projektets projektorganisering är vikten av att skillnaden mellan styr- och referensgrupp, såväl som rollfördelning, tydliggörs innan projektstart. Landstinget bör överväga om styrgruppen ska bestå av medlemmar (förutom projektledare) som har operativa uppgifter i projektet. Man riskerar att bygga in en sned mandatfördelning tidigt i styrgruppens arbete.

TILL RIKSTEATERNS FRAMTIDA ARBETE

Riksteatern (Riks) bör ge samtliga Elevkulturombud i Dalarna ett Scenkonstpass samt vara en aktiv part när det gäller att bjuda in dessa till nationella scenkonstsamlingar och arrangörsträffar.

Riksteatern (Riks) bör fundera hur resultat från de regionala projekten kan tas tillvara på en nationell arena framöver samt i framtiden agera mer som en part som känner tillit till den regionala nivåns arbete.

Riksteatern Dalarnas framtida utmaningar borde vara att fånga upp de Elevkulturombud som lämnar det kommunala uppdraget när dessa väl börjar i gymnasiet. I detta ser jag att Dalarnas scenkonstkonsulent har ett stort arbete framöver tillsammans med de lokala teaterföreningarna. Teaterföreningarna bör vara aktiva i kontakten med den kommunala EKO-strukturen och försöka medverka som en part i detta arbete på t.ex. kommunala EKO-träffar, bjuda in till föreställningar och aktivt försöka få intresserade EKO att medverka som teatervärdar eller liknande.

Riksteatern Dalarna bör fundera hur ett framtida inslussningssystem för unga människor i ett framtida styrelsearbete bör se ut samt även i fortsättningen vara en aktiv part i det regionala arbetet med barns och ungas inflytande över kulturområdet i Dalarna.

Teaterföreningarna bör även undersöka möjligheten att ha en mer aktiv roll i det framtida arbetet med DIG och LÄNK om så ännu inte sker idag.

Att öppna upp sina teaterlokaler för andra kulturevent än scenkonst, som EKO kan tänka sig att arrangera ser jag också som något viktigt för att skapa en lust till framtida teaterbesök. På detta sätt kan unga arrangörer tas tillvara även för framtida scenkonstsammanhang. Det innebära att man som teaterförening breddar sin verksamhet mot att fler besökare hittar till föreställningarna. De som aldrig har varit i en teatersalong är svåra att övertyga. Genom att bredda sin kulturella gärning ökas också chansen att fler unga hittar till teaterns salonger och ser dessa som sin naturliga hemvist.

VIDARE LÄSTIPS

"Vägar till delaktighet: Öppningar, möjligheter och skyldigheter", Harry Shier, översättning till svenska genom projektet Egen växtkraft – Barns och ungdomars delaktighet, självbestämmande och frigörelse

"Skapande Skola – En första utvärdering Rapport 2013:4", Myndigheten för Kulturanalys 2013

"Lgr11 - Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet", Skolverket 2011

"Kulturen i Dalarna - En enhet av mångfald. Dalarnas regionala kulturplan 2013 - 2015", Landstinget Dalarna, Kultur- och bildningsförvaltningen

"Skapande skola och barns rättigheter till inflytande, delaktighet och kultur", uppsats 7,5 hp, Maria Svalin Sundfeldt, STOCKHOLMS UNIVERSITET Centrum för barnkulturforskning, ht 2012

"Barn och ungas politiska villkor", Jenny Jonstoj m.fl., projektet "Ung och Dum", Rädda Barnens Ungdomsförbund m.fl. Nytryck 2011

"Handlingsplan för Skapande Skola Läsår 2014/2015 - Ett löfte om kultur i skolan", Helene Persson, Barn- och utbildningsförvaltningen, Kils kommun 2014

"Estetiska perspektiv i LGR-11 – sammanställning av Ulla Wiklund", Ulla Wiklund, Regionalt utvecklingsprojekt Skola och Kultur, <http://skolscenen-skola-kultur.riksteatern.se/material>

"Dalarna - Sveriges bästa ungdomsregion", Strategidokument, Linnea Hassis, Region Dalarna 2015, http://www.regiondalarna.se/ung-kraft/files/2014/08/Strategi_Sveriges-basta-ungdomsregion.pdf

"Barnkonventionen", <https://unicef.se/barnkonventionen>

Ytterligare lästips, filmer och material återfinns på Kultur Hjärta Skolas projektblogg: <http://skolscenen-kulturhjärtaskola.riksteatern.se/>

BILAGOR

Bilaga 1: Utvärdering Älvdalens EKO

Bilaga 2: Övergripande aktivitetsplan

Bilaga 3: Förslag till EKO-struktur

Bilaga 4: Förslag Årscykel Regionalt arbete med Elevkulturombud

Bilaga 1: Utvärdering Älvdalens EKO

Kommunal Grupputvärdering av EKO - Älvdalen

Som EKO-samordnare kan du också använda det här dokumentet för att utvärdera vad EKO tycker och då göra det i grupp. Det är däremot ytterst viktigt att du i så fall leder samtalet så varje enskild Elevkulturombuds åsikt tas med i utvärderingen.

Du som är Elevkulturombud i Dalarna får alltså gärna svara på dessa frågor. De kommer finnas med i den slutrapport som jag skriver om hela Kultur Hjärta Skola.

Svara gärna så utförligt som möjligt med hela meningar.

Dina åsikter är väldigt viktiga! Tack på förhand!

Med vänlig hälsning: Mattias Dristig, projektledare

1. Vi är EKO från denna kommun: Älvdalen

2. Antal medverkande EKO i denna enkät: 8 st

3. Hur många EKO kommer från de olika årskurserna (t ex 8 st åk9, 7 st åk4 och 3 st åk 5 osv):

Åk 5: 3

Åk 6: 1

Åk 7: 3

Åk 3: 1

4. Hur många tjejer respektive killar medverkar i denna utvärdering (t ex 14 killar, 4 tjejer):

Kille: 3 Tjej: 3 Ej svarat: 2

5. Så här många månader har de varit EKO i genomsnitt:

Ca 11 mån

6. Hur kan en träff se ut som anordnas av din EKO-samordnare? Kan du berätta lite om de träffarna? Vad har ni gjort på dessa? Vad har varit bra? Vad har varit mindre bra osv?

Vi pratar och bestämmer vad vi vill se. Pratar om vad kultur är. Leker en lek ibland.

Vi pratar om vad vi vill göra kring skapande och kultur.

Pratat om föreställningar, tittat på utbudet.

Vi hade en träff i Särna; bra med paus emellan, programmet var bra, Skrotkonst bra.

För mycket prat annars.

Vi har varit med och bestämt utbud.

Vi har diskuterat om bl a vad vi vill göra, ätit/fikat.

Bra: Lärt oss sånt vi inte visste, vad kultur är, vara med och bestämma.

Bra: Fikat, säga sina åsikter, träffa andra

Mindre bra: Fler möten, fler möten med alla vore bra

Mindre bra: Det tar tid att förstå vad vi håller på med, blev inkastad, introducera nya.

7. Har du varit med på några EKO-träffar som jag (Mattias) eller andra personer från Landstinget Dalarna har ordnat? (Det kan t ex gälla Delaktighetskonferensen på Liljan, Kulturdag i Falun eller Rättvik, EKO-utbildning på Dalarnas Museum, Arrangörsutbildning i Borlänge eller Älvdalen, Arrangörsträff på Moraparken osv...) Berätta i så fall lite om dessa. Vad gjorde vi? Vad var bra? Vad var mindre bra osv?

Kulturdagarna är roliga med alla workshops. Bra se föreställningarna så man vet lite mer än det som står på papper.

Såg teater. Föreställningar. Workshops. Pyssel. Serieteckning. Hantverk.

Dalateatern och kostymer, smink.

Bra med blandning av olika grejer.

Utbildningsdagen: Äta godis (bra), lärde oss mycket om kultur. Roligt.

Liljan: Lyssna på massa saker. Stand-up. Gruppsamtal. Skrev om saker. Bra.

Mora: Utbud, grupper. Vi försökte komma med förslag.

Kulturdag i Falun: Luffarslöjd, kul att prova olika saker. Tittade på föreställningar.

EKO-utbildningen: Frågade andra om Kultur, gick runt på museum, målade varandra utan att kolla på pappret

Rättvik: Målade Potatisdalahästar. Jättejättebra se olika ställ med info + godis och popcorn. Matade fåglarna.

Bra: Roliga pauser.

Bra: Poesiskrivningar.

Mindre bra: Långa resor och Ibland "tjockt" program.

Mindre bra: Ibland för mycket prat.

Mindre bra: Långa resor. Rörigt i Rättvik.

8. Att vara elevkulturombud handlar mycket om att vara med och bestämma över kulturutbudet (teater, film, musik, konst osv) i Dalarna. Tycker du att du har fått vara med och bestämma över det? På vilket sätt då? Kan du ge något exempel?

Ja, man kan lämna exempel på det man tycker är lämpligt. Och så bestämmer vi gemensamt. Bra att vi får åka på Kulturdag. Bra att vi får välja vad vi vill göra på Kulturdagen så att vi ser olika saker.

På ett möte i Särna, vi råkade vara sjuka just den dagen.

I skolan – ja.

Ja. Säga vad man tycker. Teater vi ville ha osv.

9. Att vara elevkulturombud kan också handla om att ta reda på vad ens klasskamrater tycker om när det gäller kulturutbudet i Skolan. Känner du att du vet vad dina klasskamrater tycker om när det gäller kulturutbudet? (Jag vill alltså veta hur (eller om) ni som Elevkulturombud pratar med era klasskamrater för att ta reda på vad de vill ha när det gäller kultur i skolan eller på fritiden. Frågan är med för att ta reda på vilka kommuner som låter er Elevkulturombud även ta detta ansvar. **Jag vill även veta hur det samtalet i så fall går till, sker det på klassråden, på rasterna, är lärarna med i det samtalet osv?**

Efter kulturdag berättar vi för klassen/klasserna vad vi gjort och ibland har vi redovisat efter Kulturdag. Ibland på Klf. Vi frågar alltid på klassråd varje måndag om det är något från EKO.

Ja vi tycker att vi vet vad klassen vill.

Klassrådet (3:an).

Vid olika tillfällen. I matkön under lunchen (5:an).

Lärare med i 3:an som antecknade vad vi sa. Det kommer bli så i femman.

Nej det tycker vi inte.

Vi pratade på Klf. Det kunde vara mer.

Lite grann. Vi har pratat lite på lektionstid men det behövs mer tid. Lärarna är med.

10. Till sist: Beskriv gärna vad du tycker är bra eller mindre bra när det gäller att vara EKO? Något som du vill ändra på osv?

Bra: Att få bestämma, åka på saker, träffa andra även hela Dalarna och se på föreställningar.

Bra: Fick info, fick bestämma lite.

Bra: Att man får vara med och påverka.

Mindre bra: Vi behöver fler möten, alldeles för lång tid mellan träffarna.

Mindre bra: Mycket prat.

Mindre bra: Missar lektioner.

Allt är bra.

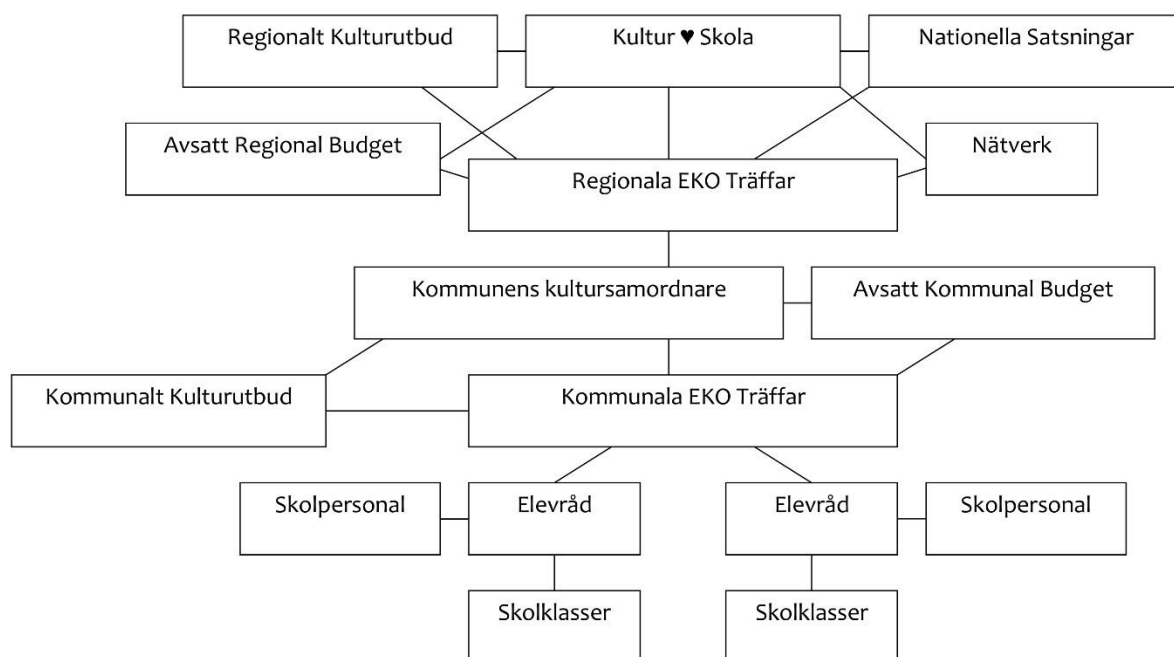
Bilaga 2: Övergripande aktivitetsplan

ÖVERGRIPANDE AKTIVITETSPLAN KULTUR ♥ SKOLA 2013 - 2015

100 procent projektledning	100 procent projektledning	ca 60 procent projektledning
VT 2013	HT 2013	VT 2014
HT 2013	VT 2014	HT 2014
VT 2014	HT 2014	VT 2015
HT 2014	VT 2015	HT 2015
Projektplanering		
Styrgruppen träffas minst en gång per termin under hela projektet och sammankallas av projektledare		
Blogg via Skolscenen		
D.I.G avslutas som projekt VT 2013 men Kultur Hjärta Skola utvecklar tankarna vidare under hela 2013 - 2015		
Utbildning av InflytandeProcessledare via Riksteatern. Dessa leder inflytandeprocesser under VT 2014 - HT 2015.		
Förarbete ang högskolekurs	Arbete med Högskolan	Kursstart?
Kartläggning av Dalarnas kultur	Rapport klar dec	
EKO-Förslag och ref. grupp	EKO-förslag till 21 nov	Uppdatering av ref. grupp baserat på deltagande kommuner. Fler kommuner tillkommer efter tid.
	Avtal skrivs med deltagande EKO-kommuner efter första konferensen. Därefter sker lokala och Regionala EKO-träffar.	
	Processstöd till EKO-kommuner under hela projektiden samt utbildning av EKO.	
	Riktlinjer angående Delaktighetsarbetet / EKO	
Planering Delaktighetskonf.	Konferens 21 nov	Planering Konferens
	Konferens 21 nov	Konferens
	Planering Konferens	Planering konferens
	EKO Deltar i program	EKO Planerar konf.
	Konferens	Konferens
	EKO Leder konf.	EKO Leder konf.
	Hur ska Delaktighet inom Riksteatern / Föreningslivet utökas?	
	Undersök utökad finansiering för 2015	
	Säkra strukturens fortsättning efter 2015	
	Medverka i nätverk	
	Idégenerering nya projekt	
	Slutdokumentation	
	Rapportskrivning	

Mattias Dristig 2013

Bilaga 3: Förslag till EKO-struktur

M. Dristig / Kultur ♥ Skola 2013

Bilaga 4: Förslag Årscykel Regionalt arbete med Elevkulturombud

